

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalářské kombinované studium
2011 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Marta Hamadová

Hra, učení a práce jako druh lidské činnosti ve vývoji osobnosti

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:
Doc. PhDr. Kornel Čajka, CSc.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Full-Time Studies
2011 - 2012

BACHELOR THESIS

Marta Hamadová

Title

Prague 2012

The bachelor Thesis Work Supervisor:
Doc. PhDr. Kornel Čajka, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 12.3.2012

Jméno autorky .....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu Doc. PhDr. Kornelu Čajkovi CSc. za odborné vedení práce a poskytování informací. Dále bych chtěla poděkovat ředitelce, učitelkám a rodičům dětí z mateřské školy Bojkovice, kteří mi umožnili provést šetření.

Anotace

Bakalářská práce rozebírá hru, učení a práci jako druh lidské činnosti ve vývoji osobnosti, především předškolní a mladší školní věk. Teoretická část rozebírá hru, učení a práci. V praktické části se prolíná hra, učení a práce v sebeobslužné činnosti oblékání. Cílem bylo pozorování úrovně samostatnosti dětí z mateřské školy v sebeobslužné činnosti oblékání.

Klíčové pojmy

Hra, mateřská škola, mladší školní věk, práce, předškolní věk, sebeobslužná činnost oblékání, učení, vývojové období

Annotation

In my bachelor thesis the game, learning and work are being analyzed as the type of human activity in the human personality development. The focus is on preschool and early school age. The first theoretical part gives a basic definition of the game, learning and work. The second part shows how the game, learning and work are reflected in getting self-dressed. Children of preschool age were observed in the kindergarden, especially their level of autonomy in the activity of getting dressed by themselves. The result of this observation is the main objective of my thesis.

Key words

Game, kindergarden, early school age, work, preschool age, getting dressed, learning, development period

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1. HRA JAKO ZÁKLADNÍ LIDKÁ ČINNOST	9
1.1 Základní znaky hry	10
1.2 Dělení her.....	11
2. UČENÍ.....	13
2.1 Význam učení	13
2.2 Druhy učení	13
2.3 Fáze učení	15
3. PRÁCE.....	16
4. PROLÍNÁNÍ HRY UČENÍ A PRÁCE DO JEDNOTLIVÝCH VÝVOJOVÝCH OBDOBÍ.....	17
4.1 Předškolní období	18
4.2 Mladší školní věk.....	20
4.3 Starší školní věk.....	21
PRAKTICKÁ ČÁST	22
5 POPIS PRŮZKUMU	22
5.1 Cíl průzkumu	22
5.2 Charakteristika průzkumného vzorku.....	22
5.3 Metody sběru dat	22
5.4 Realizace výzkumného šetření.....	23
5.5 Činnosti a hry provedené pro zlepšení schopnosti sebeobslužné činnosti oblékání.....	33
5.5.1 Činnosti a hry pro zlepšení schopnosti zapínání a rozepínání zipu a knoflíků	33
5.5.2 Činnosti a hry pro zlepšení schopnosti pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení a zvolit vhodné oblečení a obuv podle počasí a podle příležitosti	34
5.5.3 Činnosti a hry pro zlepšení schopnosti rozlišovat mezi přední a zadní částí oděvu	37
5.5.4 Činnosti a hry pro zlepšení schopnosti zavázání tkaniček	38
5.5.5 Činnosti a hry pro zlepšení schopnosti samostatně se obléknout a svléknout	40
ZÁVĚR	51
SEZNAM LITERATURY	52
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	54
SEZNAM PŘÍLOH	45

ÚVOD

Hra, učení a práce jsou považovány za součást kultury života lidské společnosti. Osobnost z každého jedince je utvářena všemi činnostmi spojené s hrou, učením i prací. Dodržení pravidel je zachována určitá morálka, která napomáhá ke zlepšení každodenního života. Práce je naplněním jak dospělého člověka, tak i dítěte. Základní lidské potřeby jsou uspokojeny v pocitech radosti, uvolnění. Hra je zaměřena na proces, učení a práce jsou zaměřené na výsledek. Prolínání do vývojového období předškolní výchovy má své opodstatnění. Dítě, které má nastoupit do školy musí být dostatečně vyvinuto. Říká se tomu školní zralost. A proto je dobré každého jedince v mateřské škole připravovat za pomoci her a činností, ve kterých se učí základní potřeby, návyky a pojmy.

V předškolním věku je nejdůležitější a taky nejčastější činností hra. Je zařazena jak do řízených, tak i neřízených činností. Hrou dítěte jsou vyjadřovány pocity, nálady a napětí. V tomto vývojovém období jsou jednotlivé hry postupně nahrazovány činnostmi (prací), s jejichž pomocí se dítě učí. Jednou z nich je i sebeobslužná činnost oblékání. Její zvládnutí souvisí s celkovým vývojem osobnosti, ale také s tím, jaká péče je dítěti věnována. Zde hraje roli velká trpělivost, pochvala, pochopení rodičů a pedagoga. Na základě zvládnutí jednotlivých oblastí diagnostikujeme školní zralost. Dítě je připraveno na vstup do období mladšího školního věku.

Cílem bylo zjistit, jakého stupně rozvoje bylo dosaženo u dětí v předškolním věku u sebeobslužné činnosti – oblékání. Zda byl dosažen vyšší stupeň úrovně oblékání za pomoci her a činností. S touto problematikou se potýká každá mateřská škola. Pro lepší orientaci byly jednotlivé hry a činnosti seřazeny v jednotlivých oddílech podle prováděných úkolů. Tyto úkoly byly zařazeny do diagnostiky dítěte v předškolním věku. Často jsou v literatuře ještě doplňovány jinými úkoly. Velkou roli hraje motivace. Je podporována pohádkami, pracovními listy, i různě vyrobenými pomůckami. Závěrem je vyhodnocena celková práce a výsledky průzkumu sebeobslužné činnosti oblékání v jednotlivých úkolech. Bylo zjištěno, že prolínání hry, učení a práce je projevem druhu lidské činnosti ve vývoji osobnosti předškolního dítěte.

TEORETICKÁ ČÁST

1. HRA JAKO ZÁKLADNÍ LIDSKÁ ČINNOST

Jaký má hra význam pro člověka a co je vlastně hra? V literatuře byla nalezena celá řada vysvětlení pojetí, vzniku a účelu hry. Hra je nejčastěji charakterizována jako pocit radosti, uspokojení, ale také zábavy a uvolnění.

Koťátková (2005) Už před stopadesáti lety byly srovnávány přírodovědci a filozofy některé znaky hry u mláďat živočišných a dětských „ Hra je starší než lidstvo samo. Hry a hrové prvky můžeme sledovat i u mláďat všech vyšších živočichů, především savců.“ (Koťátková , 2005, s. 11).

Období předškolního věku je převážně tvořeno hrou. Hrou jsou vyjádřeny základní činnosti předškolního dítěte. I v dospělosti je realizována hra a to prostřednictvím zájmové činnosti. „Každé zdravé dítě si hraje a hra je k jeho psychickému vývoji naprosto nezbytná.“ (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 100)

Snaha reagovat, komunikovat a projevovat pocity je vyjadřována prostřednictvím hry. „Hra jedna ze základních lidských činností; hra, učení, práce; u dítěte smyslová činnost motivovaná především prožitky, u dospělých má hra závazná pravidla, cíl nikoli pragmatický, ale ve hře samé; hra je provázena pocity napětí a radosti, pozitivní důsledky pro relaxaci, rekreaci, duševní zdraví.“ (Hartl, 2000, s. 64, 65)

Kurikulum předškolní výchovy - Šimon půjde do školy (1995, s. 27) uvádí „Hra je činnost dobrovolná, zábavná, která má smysl sama v sobě. Prostřednictvím hry děti vyjadřují své emoce a pocity, což jim dodává sebe důvěru a jistotu, poznávají realitu, sociální vztahy a jejich dynamiku, hra jim je hlavním nástrojem jejich rozvoje duševního i fyzického. Také rozvíjí jeho intelektuální fyzické, sociální a etické návyky a zároveň napomáhá dítěti vybití napětí, bránit se frustracím, osvobodit se od reality a navozovat příjemné situace.“ Mišurcová (1980) Význam hry je v ní samé, v tom co přináší a dává člověku. Každá hra musí mít svůj řád.

Hra má smysl sama o sobě, je to základní potřeba člověka ve společnostech, kulturách. Hra souvisí se svobodou člověka s jeho fantazií a uměleckou schopností. I dospělý si rád hraje, i když to nerad přiznává prostřednictvím hry je odpoután od každodenního života. Hra má jiný charakter u dítěte, dospělým je chápána jako oddechová aktivita v pozadí pracovního zaměstnání. (Langmeier, Krejčířová, 1998)

1.1. Základní znaky hry

Košťátková (2005) uvádí základní znaky hry:

- Spontánnost - vznikne sama od sebe, vychází z přirozenosti dítěte, které si samo stanovuje vlastní cíl.
- Zaujetí hrou - je často podobou hlubokého soustředění, dítětem nejsou vnímány okolní podmínky narušující jeho hru.
- Radost a uspokojení - bývají projevovány gesty, úsměvem. Často je doprovází samomluva, která emoce umocňuje a konkretizuje.
- Tvořivostí - jsou vytvářeny nové výrazové prostředky specifické originalitou. Skutečnost je čerpána z okolního světa. Spojením výrazových a pohybových prostředků jsou tvořeny příběhy s vyjádřením své originality.
- Fantazie - nejčastěji bývá objevována při hře před 3. rokem. Zpočátku se projevuje při výběru hraček a pomůcek. Mezi 3. -6. Rokem nabývá velkou důležitost jejím prostřednictvím bývá překlenuto omezení dětských možností je obohaceno jejich představami a zkušenostmi. Jejím prostřednictvím jsou vytvářeny „mosty mezi poznatky“.
- Opakováním - velmi dominantní znak hry. Vracením se k již vyzkoušenému nalézá dítě spokojenost, dostává se do situace známé, prozkoumané. Má radost z opakovaného prožitku, čímž se dobře vnitřně motivuje.
- Přijetím role - je zvládnut velký přelom ve hře dítěte. Hrou je dítě posouváno do nové dimenze. Zkoumáním jednání druhých si dítě vybírá určité situace a vytváří si v nich svou roli. Ověřováním svých zkušeností a představ si vytváří roli vlastní.

Mišurcová (1980) popisuje, že každá hra má svůj řád. Musí mít svůj čas, postup, pravidla, prvky napětí, uvolnění. Dalším znakem je možnost sebeuplatnění. Musí přinášet radost a uspokojení. Také předměty a pomůcky hrají velkou roli. Jejich pomocí je vytvářen vztah k věcem a porozumění okolí, které ho obklopuje. Hra však není skutečnost. Je jen vyjádřením přání a zážitků dítěte. Nejdůležitější není výsledek, ale činnost sama o sobě a její průběh. Ve hře je osobnost dítěte nejvíce uplatňována.

1.2. Dělení her

Langmeier, Krejčířová, (In: Kuric, 1998, s. 98) uvádí třídění her podle Kurice z hlediska zaměřenosti a vývojové vyspělosti. Toto třídění je děleno na hry: funkční, manipulační, napodobovací, receptivní, úlohové, konstruktivní.

Mišurcová (1980) Z pedagogického hlediska jsou hry děleny na: **Hry tvořivé** - v nich je dítětem zvolen průběh i námět. Vztahem k materiálnímu světu je vytvářen obsah těchto her. Hry tvořivé jsou rozdělovány do dalších her.

Hry úlohové – námětové – dítě v roli dospělého napodobuje činnosti dospělých ze svého okolí např. maminka, lékař, průvodčí atd. Soustředí se na určitou osobu a s tím související věci ze svého okolí. Nestačí mu jen jedna věc, všímá si i detailů. Ke hře chce mít i ostatní potřebné věci tak, jak to má dospělý. Např. vybava do kuchyňky, kadeřnické potřeby atd. (Kořátková, 2005, s. 34) „Námětové hry se zkvalitňují rozvojem fantazie, představivosti, ale i schopností komunikovat.“

Hry dramatizační – snové – ve své představivosti jsou vytvářeny děje vysněných postav a situací. Dítě se zcela ponoří do své role, může hovořit s vymyšlenou osobou v jiném světě. (Kořátková, 2005, s. 39) „Hry na jiné světy a situace než jsou ty běžné, obsahují určité tajemno, napětí, hledání nových řešení, a to právě přibližuje k označení jako hry dramatické.“

Předmětové hry – pomáhají poznání vlastností předmětů, které ho obklopují. Na základě manipulace s nimi rozvíjí své smysly.

Konstruktivní hry - manipulací s předměty a pomůckami jsou dítětem vytvořeny věci velmi pozoruhodné a složitější, staví tunely, peče, atd. Svojí funkcí je připomínána skutečnost. Kořátková (2005, s. 30) „Konstruktivní hry se odlišují od manipulačních her tím, že směřují k vyhotovení nějakého konkrétního výtvoru. Jejich vznik úzce souvisí s úrovní schopností dítěte vnímat výsledek své činnosti.“

Hry s pravidly - jsou rozděleny na hry pohybové a didaktické.

Pohybové hry s přibývajícím věkem získávají velkou oblibu. Je v nich uplatňován běh, chůze, skoky, různé pohyby. Mohou být prosté s písničkami, říkadly s použitím pomůcek (míč, náradí). Postupně si dítě nehraje samo, objevuje kouzlo hry se skupinou dětí. Tím je dítě postupně připraveno na život v kolektivu.

Didaktické hry jsou používány i v rodině, jejich pomocí se dítě může leccemu naučit. Rozvíjejí rozumové schopnosti, je v nich obsažen především pedagogický záměr, mají

svá jasná pravidla, zaměřují se na rozvoj rozumových schopností, smyslový rozvoj, upřesnění poznatků a zařazení do systému. Nenásilným způsobem je dítě připravováno na školu. Prolíná se v nich zábava i učení hravým způsobem.

Další rozdělení her podle místa kde probíhají:

- a) interiérové - hry ve vnitřních částech např. MŠ. Pohyb je omezen v určitém prostoru. Pomůcky jsou voleny podle možností, které skýtá daný prostor.
- b) exteriérové – hry v přírodě, ve venkovních prostorách MŠ apod. Dítě má větší možnost pohybových aktivit ve volném prostoru. Využívá k tomu přírodu, seznamuje se s okolním světem, čerpá z prostředí, kterým je obklopeno.

Langmeier, Krejčířová (1998) Rozdělení her podle sociální role.

Souběžná (paralelní) hra- Zpočátku si dítě hraje samo, nezajímá se o druhé. Zhruba od jednoho roku vzniká zájem o hračku druhého dítěte, případně tahanice o hračku, objevují vzájemně nohy, vlasy. Teprve ve druhé polovině druhého roku se projeví kontakt úsměvem na druhé dítě. Zpočátku je spíše vidět vzájemné napodobování. Pošilháváním po sobě dochází k podobnému hraní, ale každé si hraje samo za sebe.

Hra společná-asociativní – Mezi druhým a třetím rokem vstupuje do popředí hra společná, asociativní. Děti kolektivně sdílejí projekt, ke kterému jsou poskytnuty patřičné pomůcky.

Hra kooperativní – role dětí je rozdělena tak, aby každé dítě samo za sebe přispělo ke společné hře. Většina her probíhá společně, paralelní samostatná hra postupně zcela ustupuje, převažuje společný cíl, organizovaný projekt. Role dítěte je závislá na věku a okolnostech. V mateřské škole se naskytuje více příležitostí pozitivní spolupráce, dosahuje se poměrně dobré úrovně motivace. Získáním určité role se u některých dětí projevuje sklon k vedení, které však někdy může sklouznout k použití hrubé síly, jindy, při dobře zvolené motivaci, vytváří z dětí diplomaty. Zhruba od 3 až 4 let se objevuje prvek soupeřivosti mezi dětmi navzájem. Vytvořením podání lepších výkonů motivuje ostatní k většímu úsilí. Děti berou druhým dětem materiál, hračky, ignorují zatím jejich pocity, při dobrém vedení vznikají vazby porozumění pro druhé, děti určitým způsobem utěšují plačící kamarády.

2. UČENÍ

2.1 Význam učení

Pod pojmem učení se většinou všem vybavuje škola, žáci, učitelé, vyučování, zkoušení, příprava pro budoucí povolání. Člověk se učí i mimo školu, učí se v každé životní situaci. Učení začíná už v raném věku. Je projevován manipulací s prstíky, učí se názvy předmětů, uchopování předmětů a také chůzi. Učí se životním situacím, hry na hudební nástroje, sportovní hry. Každý jedinec se učí životnímu stylu, kterým je provázen po celý život. Naučení je opakem vrozeného. Mnoho autorů v psychologii poukazuje na definici učení. Učení je individuální psychologický proces, který utváří činnosti i psychické vlastnosti člověka. „ Termín učení označuje všechno získávání zkušeností a utváření jedince v průběhu jeho života. Naučené je opakem vrozeného.“(Čáp, 1980, s. 45).

Čačka (1997, s. 101) uvádí „ Výraz učení označuje zpravidla osobní či zprostředkované osvojování elementárnějších či širších poznatků a úkonů, na kterém se svým způsobem podílejí individuálně rozvinuté kvality poznávacích, prožitkových i konativních funkcí všech vrstev.

Hartl (1996, s. 218-219) „Učení není totéž co memorování či biflování. Učení je schopnost a jako schopnost ji lze přiměřenou zátěží rozvíjet. Učení neznamená sezení nad učebnicí, poslouchání monologu ve frontálním vyučování, slovíčka a zkoušení. Učení znamená činorodost intelektu jako nejučinnějšího prostředku rozvíjejícího osobnost v dětství a zpomalující stárnutí ve věku pozdějším.“

Čačka (1997, s. 96) „Cílem učení je nabytí určitých poznatků a informací, včetně osvojení operací s nimi.“ Učení je prostředek edukace na získání vědomostí, dovedností a návyků, ale také změna psychických procesů, stavů a vlastností.

Čáp (1980, s. 45) „Životní úloha lidského učení je vyrovnávání se životním prostředím, přírodním a zejména společenským, v získávání předpokladů pro plnější, aktivnější, tvořivější život. Výsledkem lidského učení může být osvojení vědomostí, dovedností, návyků a postojů, ale také změna psychických procesů, stavů a vlastností.“

Učení těsně souvisí s jakoukoli činností.

2.2 Druhy učení

Učení, které bylo vystihnuté ve specificky psychologických aspektech Čáp (1980, s. 48) uvádí ve třech obecných zákonech učení:

1. V průběhu učení jsou opakované výkony jedince přiblíženy k cílové podobě výkonu
2. Zdokonalování výkonu v průběhu učení je určováno soustavou regulačních a autoregulačních procesů a tím je zdokonalována tato soustava.
3. Učení je závislé na motivaci, na výsledcích předchozího učení, na vlastnostech jedince, na jeho přítomném stavu, na vnějších podmínkách a na vzájemném působení vnějších a vnitřních činitelů.

Hartl (1996) dělí učení do skupin

Behaviorální - co se jedinec učí je určováno prostředím, které ho obklopuje.

Kognitivistické učení považuje za poznávání prostřednictvím vhledu do problému.

Fontana (In: Skinner, Bruner, 2003) srovnává ve své publikaci Skinnerovy druhy behaviorálního učení a Brunerovy druhy kognitivního učení. Skinnerovy fáze jsou označovány jako podnět či situace, jíž je učící se vystaven. Druhá fáze chování má být vyvolána situací. Třetí fáze zpevnění. Fáze jsou označovány jako operativní podmiňování. Učení je tedy chápáno jako pasivní jednotka chování, vyvoláno podnětem a posilováno zpevněním. Pro aktivní proces je uvedena Brunerova teorie. Učení je zde chápáno jako aktivní proces, kde jsou principy a pravidla ověřována učícím. Tato teorie je nazývána jako Instrumentální konceptualismus.

Sociální - lidé se učí tím, jak pozorují druhé.

Humanistické - se dívá na učení z hlediska růstu osobnosti.

Formy lidského učení z hlediska praxe rozlišuje Čáp (1980, s. 52) tyto **druhy učení**:

Učení poznatkům je forma učení, která odpovídá chápání školních učení, výsledkem jsou vědomosti.

Učení senzomotorickým činnostem jeho výsledkem je osvojení senzomotorických dovedností, rozvoj představ, vnímání, pohybů a schopností.

Učení intelektuálním činnostem, popřípadě učení metodám řešení problémů. Jeho výsledkem je osvojení intelektových dovedností, rozvoj myšlenkových operací, procesů a schopností.

Sociální učení – jedinec si osvojuje dovednosti, návyky a postoje ke styku s lidmi. Za své přejímá morální, estetické a jiné normy své společnosti, formují se motivy a rysy např. individualismus-kolektivismus apod. Dříve se chápaly jako záležitost osobnosti a výchovy odtržené od učení, dnes se slučují pod názvem sociální učení.

(Čáp 1980) Elementární formy sociálního učení jsou: učení napodobením - například dítě napodobuje dospělé v jejich práci, v každodenním životě, při způsobu chování ve vztahu k druhým lidem. Dítě se také učí napodobením řeči, gest a mimice atd.

Učení sociálním zpevnováním - při pochvale nebo odměně rodičů dítě zpevní, posílí a upevní své jednání. Tím si utváří podmíněný reflex. Identifikace - neboli ztotožnění s osobou, ke které má jedinec velmi kladný vztah. Dítětem jsou přejímány názory a zásady na sebe.

2.3 Fáze učení

Štefanovič (1974, s. 191) „K učení zpravidla nedochází „najednou“. Často od „úplné nevědomosti“ po „dokonalou vědomost“ vede dlouhá cesta, které charakterizuje jednak časové trvání a jednak kvalitativní změny ve výsledcích učení.“ Různí autoři označují tuto cestu jako stádia a uvádějí je ve fázích.

Štefanovič (1974, s. 191, 192) Nejčastější rozdělení je do 4 fází.

1. Motivační fáze učení - je pokládána podle toho, že učící se octne před úlohou, problémem, kde si uvědomuje vnější nebo vnitřní pohnutky, kterého vedou k tomu, aby je řešil.
2. Poznávací fáze učení je stadium, kdy začíná pronikat do učebního materiálu, získává další informace pro správné řešení. Charakteristikou je tápání a hledání.
3. Výkonná fáze je fáze završena pochopením a vyřešením problematiky, naučením, osvojením si učebního materiálu přiřazením do poznatků. Touto etapou bývá často učení ukončeno.
4. Kontrolní nebo ověřovací fázi je ověřena správnost řešení úlohy problému.

Tyto fáze jsou zařazovány i v mateřské škole. Záleží na pedagogovi, jakým způsobem děti motivovat pro poznání nových věcí. Dostatečně zaujaté dítě se rychleji učí.

3. PRÁCE

Čáp (1980, s. 283) „ Velkou část lidského života vyplňuje práce. Je to činnost specificky lidská, člověk se jí odlišuje od ostatních organismů. Lidé vytvářejí prací užité hodnoty, tj. věci, které slouží k uspokojování jejich potřeb. Je to působení záměrné, cílevědomé, plánovité, určované představou výsledku, vyžadující vůli a soustředěnou pozornost.“ Mnozí autoři uvádí definici práce jako činnost např. Kvítková (1991, s. 9) v *Orbis sensualitum Pictus* uvádí „Komenský položil důraz na aktivitu člověka, na jeho tvůrčí činnost a na jeho schopnost sebezdokonalování a tím dospěl k vlastní linii vzestupné, jež začíná světem lidské práce a vede člověka k relativní dokonalosti.“ Hratl (2000, s. 153), „Práce jsou tělesné nebo duševní činnosti zaměřené na výdělek, výživu, uspokojení potřeb; v psychoanalytický prostředek projekce, lásky, agrese a kompenzace.“ Čáp (1980, s. 284, 285) rozlišuje „fyzickou“ a „duševní“ práci. „ Děti a mladí lidé přinejmenším v některém období svého vývoje mají pozitivní postoj k fyzické práci. Je to činnost se zjevnými, názornými výsledky, a již proto přináší člověku uspokojení. Děti a mladí lidé se často pokoušejí o pracovní výkony vyžadující značnou fyzickou sílu nebo dovednost, aby prokázali sobě i druhým svou dospělost. S rozvojem vědy, techniky a výroby vzrůstá podíl „duševní“ práce, zvyšuje se nezbytnost přípravy pro ni i využití jejich výchovných účinků. Řešení problémů a úloh, individuální i skupinové plnění úkolů má již ráz duševní práce, a to tím spíše, že v některých případech se volí úlohy a náměty přímo z praxe.“

Jinými je začleňována práce do předškolního období např. Bělinová a kolektiv (1986) Práce v předškolním období bývá jako další výchovný prostředek. Dítě je připravováno na skutečnou pozdější pracovní činnost. Jsou vytvořeny společenské, duchovní a mravní hodnoty. Příprava na práci v mateřské škole je realizována za pomoci her a pracovních činností, které vyplývají ze zájmu dětí a jejich potřeb. Při pracovních činnostech jsou formovány dovednosti, poznatky a psychické procesy. Bělinová a kolektiv (1986, s. 34, 35) „Práce dítěte má charakter hry; rozdíl mezi prací a hrou je však v rozlišení cíle činnosti (práce je záměrná činnost naplánovaná za účelem dosažení jistého společensky potřebného a podmíněného výsledku, přičemž tento výsledek práci determinuje a určuje její druh), průběhu (práci je třeba zvoleným způsobem a bez přerušení uskutečnit až do konce) a stupni konkrétnosti (pro práci je charakteristická konkrétnost, reálnost).“

4. PROLÍNÁNÍ HRY, UČENÍ A PRÁCE DO JEDNOTLIVÝCH VÝVOJOVÝCH OBDOBÍ

Pro dítě předškolního věku neexistuje rozdíl mezi hrou a tím co je od dospělého považováno za práci. Děti jsou pouštěny do běžných činností, jako je např. pomoc v domácnosti, bez konkrétního cíle. Hraní vede dítě jako popud do situace, ve které později dochází k učení. Hra podněcuje i sociální učení tím, že je objevována u lidí, kteří jsou vloženi do hry. Z ní jsou vybírány přijatelné a nepřijatelné podněty. Dítě, které vyrůstá v podnětném prostředí, které je obklopené přírodními, ale i konstrukčními věcmi, je pestré, tvarové se bude učit rychleji než dítě, které v takovém prostředí vyrůstávat nebude. Fontana (2003)

Kurikulum předškolní výchovy – Šimonovy listy (1995, s. 27) uvádí: „Hra je spontánním prostředkem vyjádření a učení se, jež dítěti poskytuje nové poznatky a při které se zapojují všechny smysly, kdy dítě musí zvládnout, vymýšlet a vytvářet nové situace.“ Čáp (In: Komenský a Rousseau, 1980, s. 283) „Doporučovali, aby se ve výchově mládeže spojovalo vyučování s prací.“ Vždyť učení práce je pro člověka do budoucího života velkým přínosem. Ne nadarmo české přísloví říká „Co se v mládí naučíš, ke stáru jako když najdeš.“ Kořátková (2005) tvrdí, že hra je základem a předchůdcem k učení. Pomocí hry je přinášén přínos v oblasti komplexní aktivizace, kde dítě vstupuje do rolí a situací ve kterých dochází k různým formám učení. Hra je nejučinnější forma učení. Dítě si dokáže samo hrát a tím, že si volně hraje a ve hře se dále zdokonaluje, se také učí.

Langmeier, Krejčířová (1998, s. 97) „Člověk si hraje, protože ho to baví, ale pracuje, protože musí. Hranice mezi hrou a prací nemusí být vždycky tak přesná: hra může být vykonávána s plnou vážností a námahou, práce naopak může být převzata proto, že jedince baví.“

Avšak všechny tři – hra, učení a práce spolu souvisí. Jsou to základní druhy lidské činnosti. Štefanovič (1974, s. 222) objasňuje rozdíl ve všech třech v definici. „Podstatný rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že hra je samoučelná činnost, učení je činnost účelná pro jednotlivce a práce je činnost účelná pro společnost.“

Tyto tři činnosti se mohou spojit v jednu pracovní činnost, která může obsahovat různé pracovní okruhy jako je například sebeobsluha.

4.1 Předškolní období

Předškolní období bývá často označováno za věk hry. Podle Kořátkové (2005) volná hra je pro dítě do 6 let nezbytná. „Umožnit dítěti si hrát, to je ale nezbytná podmínka pro aktivní seberealizaci, kterou si dítě volí na základě úrovně svého rozvoje, tempa, zájmu, svých zkušeností a schopností začleňovat do nich okolní svět, předměty, jevy a osoby.“ Kořátková (2005, s. 20)

Vágnerová (2005) charakterizuje předškolní věk od 3 do 6 let, kdy je dítě postupně uvolňováno z vázanosti na rodinu a je rozvinuta aktivita uplatňování a prosazování ve skupině svých vrstevníků. Své názory jsou vyjádřeny ve hře. Formou hry se snaží dítě prosazovat v situacích, kterým nerozumělo a nachází přijatelné řešení.

Kořátková (2005) uvádí hry, které jsou často zařazovány samotným dítětem. Obsahem jsou hry konstruktivní, manipulační, pohybové, námětové, dramatické. V pěti letech je schopno vytvořit složité konstrukce, má svoji vizi a konstruování je natolik složité, že po dokončení si často s výtvorem nehraje. Náplní hry byl samotný proces a cíl. V šesti letech kombinuje stavebnice z více materiálů. Stavby podle návodů. V pohybových aktivitách jsou vyhledávány hry podle pravidel a použití pomůcek na lokomoci např. sánky, lyže, kolo, hry ve vodě s nadnášedly atd.

V námětových hrách je velká spolupráce mezi dětmi samotnými, jsou zde vyměňovány názory, myšlenky, ale také probíhá argumentace a vzájemné obohacení. Starším dítětem jsou vybírány složitější náměty a děje. Dramatické hry jsou pro děti předškolního věku vrcholem hrové tvorby, děti na ně mají v tomto období ideální dispozice. Budí aktivitu přemýšlet, naslouchat a realizovat nápady.

Ale nejen hra je v předškolním období důležitá činnost. Významnou roli má učení. Bělinová a kol. (1995, s. 34) uvádí: „Učení podstatně ovlivňuje rozvoj dítěte v předškolním věku. Dítě v mateřské škole nabývá společenské zkušenosti a poznatků nahodile nebo záměrně (řídí-li proces učení dospělý).“ Podle Bělonové a kol. (1986) Učení může být individuální nebo kolektivní, každé má svou specifickou organizaci. Kolektivní řízené učení má v mateřské škole formu zaměstnání. Individuálně řízené učení je formou krátké chvílky v menší skupině dětí, za pomoci didaktických her nebo rozhovor s dítětem, můžou být také vysvětleny nepochopené pojmy, činnosti, věci.

Kuric a kolektiv (1986) Učení v tomto věku lze také chápat v širším smyslu jako základní individuální psychický proces, ve kterém jsou utvářeny psychické vlastnosti

člověka a formující činnost. V tomto věku je to forma individuálního osvojování zkušeností a poznávání okolí. „Učení dětí předškolního věku probíhá jako proces vzájemného působení pedagoga a dítěte, tvoří jednotu výchovy a vzdělávání.“ Kuric a kolektiv (1986, s. 136) Základním druhem v předškolním věku podle Kurice (1986) je učení spontánní. Realizuje se pozorováním, praktickou činností a manipulací s různými předměty. Potřebuje však dospělého k objasnění pojmů, předmětů a situací. Nejvíce jsou tyto požadavky realizovány v mateřské škole za dohledu pedagoga ve formě učení. Předškolní učení je řízená činnost s jasným cílem a obsahem předem určeným. Jelikož je základní aktivitou hra, i učení obsahuje prvky hry. Nejčastější činnosti jsou vedené na přípravu do školy.

Další složkou v předškolním věku je uváděna práce. Čáp (1980, s. 286) „ Od raného dětství sledují, jak pracují členové rodiny v domácnosti, postupně jim pomáhají a přejímají některé pracovní úlohy.“

Práce pro dítě je obsažena v náplni pracovní činnosti. Dítě je vedeno k samostatnosti například u sebeobsluhy. V rámci práce je seznamováno s okolím a zároveň je utvářena nová slovní zásoba například druhy materiálů. Zdokonalování je obsaženo i v samotné manipulaci s předměty. Vždyť pro manuální práci jsou často vyžadovány i konkrétní pomůcky, např. nůžky, lopatka apod. V přirozeném vývoji dítěte je často ukázán přechod hry v práci. Avšak některé prvky práce jsou obsaženy v hrách.

Bělinová a kol. (1980, s. 161) „ Hra je totiž činností, která má cíl, účel sama v sobě, zatím co práce je vždy činností, jejíž cíl, účel je ve výsledku, který má určitou obecnou hodnotu.“ Proto je velmi důležité stanovení cíle pro jakoukoli práci nebo prováděnou činnost. Cíl může být zaručená motivace pro děti v tomto věku. Cíl a obsah náplně práce musí být dobře naplánován k udržení zájmu a chuti dítěte. Když je cíl špatně stanoven nemůže být práce vykonána dobře. Šimon půjde do školy (1995, s.10) uvádí: Cílem v předškolním věku má být „rozvíjena schopnost tvůrčím způsobem zaujímat postoje k reálnému i fantazijnímu světu a vyjadřovat je pomocí hry a jinými prostředky seberealizace.“

4.2 Mladší školní věk

Mladší školní věk je vymezen na prvních pět ročníků základní školy. Vývojovým mezníkem je chápán vstup do školy a konec mezníku je začátek puberty. Hra už není základní forma, stalo se jím učení. Hra ustupuje na vedlejší roli. „Vstupem do školy se mění i činnost. Pro zdravý vývoj osobnosti je hra i ve školním věku nezbytná a mají pro ni být vytvořeny podmínky. Formy hry školáka jsou sice podobné jako v období předchozím, ale její projevy jsou bohatší a diferencovanější. Nově se v ní také projevuje obecná tendence po přiblížení se reálné skutečnosti a výrazněji se prosazuje snaha po dosažení úspěchu, zejména ve společenských hrách. Mění se i obliba her, stále více dává dítě přednost hrám se složitějšími pravidly.“ (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 137)

„Často přijímají strukturované hry nebo hry s pravidly, které předkládá dospělý, a oni se mohou aktivně podílet na něčem, na co si samy ještě nezkoušely hrát například dramatické hry.“ (Kofířková 2005, str. 35)

Vágnerová (2005, s. 148) V období mladšího školního věku děti uvažují jiným způsobem než dřív. Dítě nastupuje do školy. „Úspěšnost ve škole představuje základ profesní volby.“ Ve vývoji byla objevena změna, která umožňuje zvládnutí učiva.

Logické operace se rozvíjejí učním, především v rámci výuky. Vágnerová (2005) uvádí, že učení různými strategiemi řešení problémů probíhá u dítěte

- a) Učení pokusem a omylem
- b) Logické odvození, usuzování na správné řešení na základě předchozí zkušenosti
- c) Učení nápodobou

Důležitou součástí vyučování je podle Čápa (1980) organizace a motivace.

„Při špatné organizaci práce žáci prozahálí značnou část pracovní doby, nevidí výsledky a užitečnost své práce a vynaloženého času, jsou frustrováni činnostmi, ke kterým počátku přistupovali se zájmem.“

„Děti jsou motivovány k pracovním činnostem potřebou činnosti a funkční libostí, zvědavostí, úsilím o dosažení vyššího statusu (společenského postavení a uznání) v rodině nebo jiné sociální skupině k posílení pocitu jistoty a sebevědomí.

4.3 Starší školní věk

Období staršího školního věku je charakterizováno jako období pubescence. Je to přechod mezi dětstvím a dospělostí. Věk je vymezen zhruba od 11 do 15 let. V tomto období jsou probíhající velké změny, které jsou působící na člověka v oblasti biologické tak i v psychické. Langmeier, Krejčířová (1998) uvádí změny ve vývoji v oblasti motoriky, která je zvýrazněna než v období předešlém. V oblasti učení jsou jedinci schopni se účelověji učit, je převažováno logické učení. Dítě má problém s osvojením učiva, kterému neporozumělo a který nedává smysl například definice látky, poučky, vzorečky atd.

Vágnerová (2005) uvádí. Školní docházka je ukončena v 15 letech. Dítětem je voleno budoucí povolání, které bude postupně projevováno v jeho sociálním postavení ve společnosti. Práce je proto v tomto období považována jako profese. Spolurozhodování dítěte na volbě povolání je závislé na školních znalostech. Prospěch je chápán jako hodnota dospělých. „ Pubescent považuje za důležitou součást žákovské role tendenci příliš se nenamáhat, pokud to není nezbytně nutné.“ Vágnerová (2005, s. 234) Dítě nechce být obohacováno o dovednosti a znalosti. Chce být vyhnuto nepříjemnostem.

Hra je v tomto období charakterizována podle Mišurcové (1980) následovně. Nové rysy pramenící ze skutečnosti jsou získávány u hry a práce. Není rozlišováno mezi hrou děvčat a chlapců. Přetrvává hra kolektivní. Oblíbenost je u her bojovných a nočních her v přírodě. Konstruktivní hry se stávají složitější a bohatší. Často je stavěno podle návodu, fantazie s technicky složitějšími stavebnicemi. Hry společenské a hry stolní, jimiž je rozvíjena obratnost, postřeh a intelekt. Patří sem například šachy, karty, ale i složitější hry na přemýšlení například Aktivita apod. Nejvíce rozvíjeny jsou hry sportovní. Výkony jsou u dětí v tomto věku na vysoké úrovni. Stává se, že dítě je často přepínáno v důsledku co nejlepšího výkonu. Hry s pravidly jsou nejvíce vyhledávané u kolektivu dětí. Jsou zde upevňovány interpersonální vztahy. Mezi oblíbené jsou řazeny hokej, kopaná, volejbal atd. Radost u sportovních her bývá i u náročnějších sportů jako jsou jízda na kole, terénní závody atd.

Prolínání hry učení a práce v tomto věku je složitější než v předchozích obdobích. Jsou uplatňovány mnohostranné schopnosti dítěte. Zároveň je ucelována osobnost, která je v hlavním vývoji osobnosti.

PRAKTICKÁ ČÁST

5. POPIS PRŮZKUMU

S dětmi předškolního věku bylo individuálně provedeno vyšetření v 5 činnostech, v oblasti sebeobslužné činnosti oblékání, které byly zaznamenány do tabulek a zpracovány v grafech. Na základě vyšetření dětem byly nabídnuty různé společné činnosti a hry pro zlepšení v jednotlivých úkolech. Následně bylo opět provedeno individuální vyšetření v 5 činnostech, které byly zaznamenány do tabulek a zpracovány v grafech. Díky těmto výsledkům bylo umožněno porovnání jednotlivých úkolů před a po nabídnutých činnostech a her pro zlepšení sebeobslužné činnosti oblékání.

5.1 Cíl průzkumu

Cílem výzkumu bylo pozorovat a zjistit úroveň samostatnosti v sebeobslužné činnosti oblékání s dětmi v mateřské škole. Vyzkoušet, zda je možno u dětí předškolního věku za pomoci činností a her v praxi zlepšit úroveň v sebeobslužné činnosti oblékání.

5.2 Charakteristika průzkumného vzorku

Provedený výzkum byl realizován v mateřské škole v Bojkovicích. Tato mateřská škola se nachází ve Zlínském kraji a je rozdělena do tříd „Žabiček“ – nejmladší oddělení, „Berušek“ – střední oddělení, „Lištiček“ – předškolní oddělení. Třídou „Lištiček“ ve školním roce navštěvuje celkem 25 dětí z toho 12 chlapců a 13 dívek. 4 děti mají odloženou školní docházku. Děti jsou ve věku 5 – 6 let.

5.3 Metody sběru dat

Výzkumná metoda byla realizována u předškolních dětí ve třídě „lištiček“ v MŠ Bojkovice. Byla pozorována sebeobslužná činnost oblékání. Výsledky pozorování byly zaznamenávány do tabulek a zpracovány formou grafů.

Bednářová, Šmardová (2007) Stupně jednotlivých schopností sledujeme v tabulce na škále: Nezvládá; zvládá s pomocí; zvládá samostatně. Pod těmito pojmy rozumíme:

„**Nezvládá**“ dítě úkol, činnost neplní ani s dopomocí nebo podporou, je to nad jeho možnosti.

„**Zvládá s pomocí**“ dítě potřebuje opakované nebo další vysvětlení, delší nácvik, větší dopomoc od dospělého při vykonávání úkolu nebo činnosti.

„**Zvládá samostatně**“ dítě po vysvětlení je schopno správně plnit úkoly, vykonává požadovanou činnost.

5.4 Realizace výzkumného šetření

Tabulka 1: Schopnost zapnutí a rozeptnutí knoflíků a zipu na svetru a bundě.

Zapne a rozeptne knoflíky, zip			
Jméno	Nezvládá	Zvládá s pomocí	Zvládá samostatně
Michaela B.	x		
Ferdinand B.		x	
Adéla B.		x	
Ferdinand F.		x	
Eliška G.	x		
Jana G.	x		
Matěj G.			x
Ondřej H.			x
Bartoloměj J.	x		
Soňa K.		x	
Patrik K.	x		
Petr K.		x	
Ester K.			x
František M.		x	
Elen P.	x		
Vilém P.	x		
Alžběta S.	x		
Adriana S.	x		
Natálie S.		x	
Ondřej Š.		x	
Erik Š.			x
Nikola Š.			x
Amálie T.			x
Marek U.		x	
Dita Z.			x

Graf 1: Schopnost zapnutí a rozeptnutí knoflíků a zipu na svetru a bundě u dětí předškolního věku

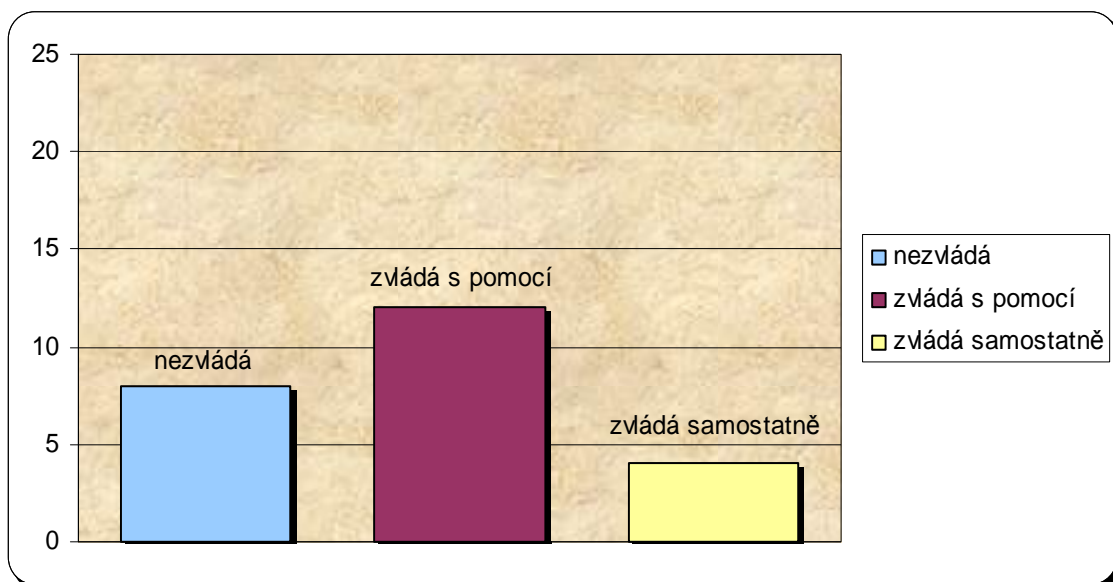
Graf ukazuje výsledky schopnosti zapnutí a rozeptnutí knoflíků a zipu na svetru a bundě u dětí předškolního věku. Poměr je vyrovnán u dětí, co nezvládají a zvládají s pomocí. Děti svetr nebo bundu rozeptnuly, ale nedokázaly zapnout. Byla spatřena neobratnost v jemné motorice – uchopení zipu, nebo knoflíků.

Tabulka 2: Schopnost pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení, zvolení vhodného oblečení a obuvi podle počasí u dětí předškolního věku.

Dokáže pojmenovat jednotlivé druhy a části oblečení a zvolit vhodné oblečení a obuv podle počasí a podle příležitosti			
Jméno	Nezvládá	Zvládá s pomocí	Zvládá samostatně
Michaela B.		x	
Ferdinand B.	x		
Adéla B.			
Ferdinand F.			x
Eliška G.	x		
Jana G.	x		
Matěj G.		x	
Ondřej H.			x
Bartoloměj J.	x		
Soňa K.	x		
Patrik K.	x		
Petr K.		x	
Ester K.			x
František M.	x		
Elen P.		x	
Vilém P.	x		
Alžběta S.		x	
Adriana S.		x	
Natálie S.		x	
Ondřej Š.		x	
Erik Š.			x
Nikola Š.		x	
Amálie T.		x	
Marek U.		x	
Dita Z.		x	

Graf 2: Schopnost pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení, zvolení vhodného oblečení a obuvi podle počasí.

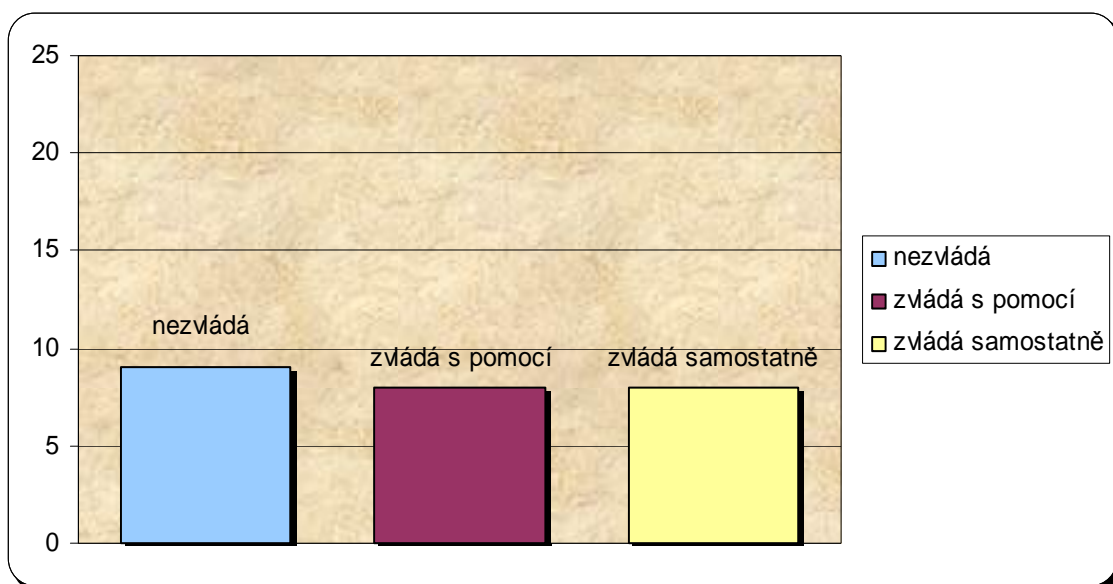

Grafem jsou ukázány výsledky schopností pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení, zvolení vhodného oblečení a obuvi podle počasí. Výsledky ukazují, že dětí zvládajících s pomocí a nezvládajících je nejvíce. Děti jsou rodiči z časových důvodů oblékány. Stejně tak i oblečení podle počasí je vybíráno. Velmi málo při oblékání komunikují, a proto děti neznají základní pojmy a nedovedou určit oblečení podle počasí. Do mateřské školy je často dojížděno autem, a proto většina dětí není schopna určit počasí.

Tabulka 3: Schopnost rozlišování mezi přední a zadní částí oděvu u dětí předškolního věku

Rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu			
Jméno	Nezvládá	Zvládá s pomocí	Zvládá samostatně
Michaela B.		x	
Ferdinand B.		x	
Adéla B.		x	
Ferdinand F.		x	
Eliška G.	x		
Jana G.	x		
Matěj G.			x
Ondřej H.		x	
Bartoloměj J.	x		
Soňa K.	x		
Patrik K.	x		
Petr K.	x		
Ester K.			x
František M.	x		
Elen P.	x		
Vilém P.	x		
Alžběta S.		x	
Adriana S.		x	
Natálie S.			x
Ondřej Š.			x
Erik Š.			x
Nikola Š.		x	
Amálie T.			x
Marek U.			x
Dita Z.			x

Graf 3: Schopnost rozlišování mezi přední a zadní částí oděvu

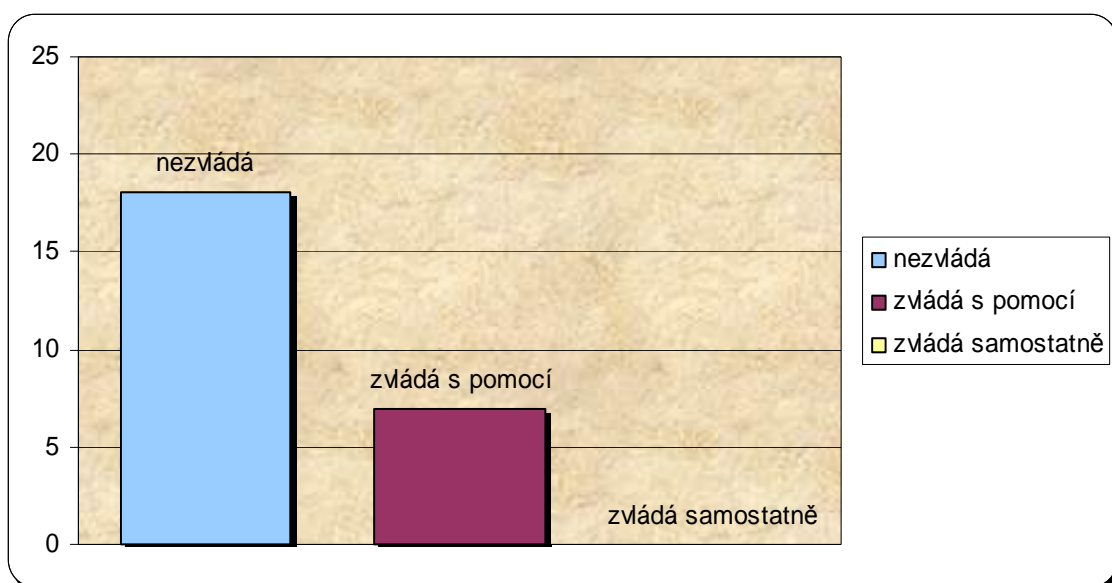

Grafem jsou ukázány výsledky schopností rozlišovat mezi přední a zadní částí oděvu u dětí předškolního věku. Nejvíce dětí nezvládá rozlišit přední a zadní část oblečení. S dítětem se musí často opakovaně procvičovat. Dítě se pochopením pojmů stává samostatnější při oblékání.

Tabulka 4: Schopnost samostatnosti při zavázání tkaniček u dětí předškolního věku.

Zaváže si tkaničky			
Jméno	Nezvládá	Zvládá s pomocí	Zvládá samostatně
Michaela B.	x		
Ferdinand B.	x		
Adéla B.	x		
Ferdinand F.	x		
Eliška G.	x		
Jana G.	x		
Matěj G.		x	
Ondřej H.	x		
Bartoloměj J.	x		
Soňa K.	x		
Patrik K.	x		
Petr K.	x		
Ester K.		x	
František M.	x		
Elen P.	x		
Vilém P.	x		
Alžběta S.	x		
Adriana S.	x		
Natálie S.	x		
Ondřej Š.	x		
Erik Š.		x	
Nikola Š.		x	
Amálie T.		x	
Marek U.		x	
Dita Z.		x	

Graf 4: Schopnost samostatnosti při zavázání tkaniček

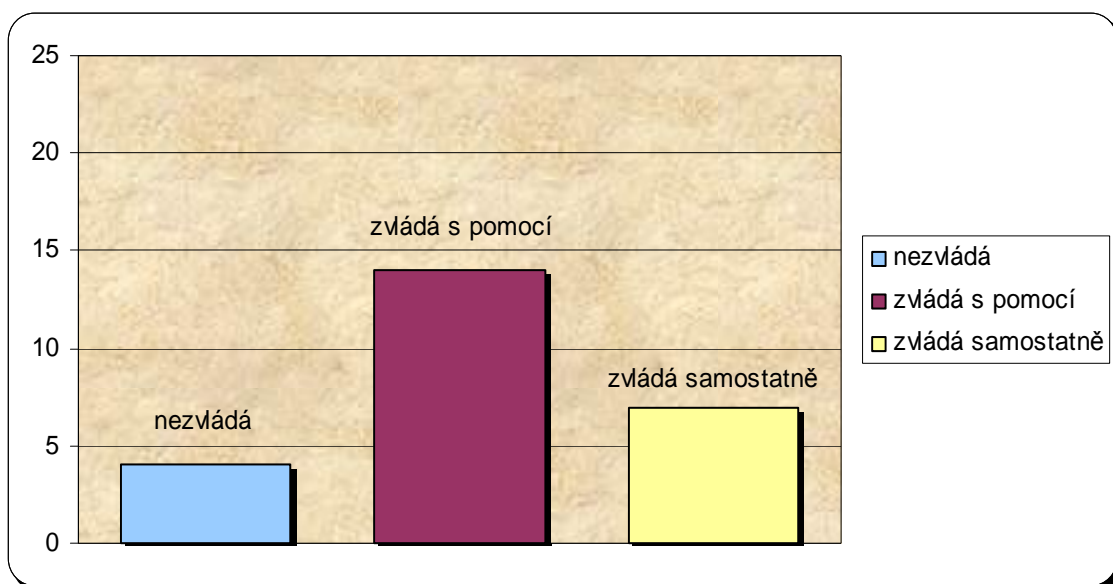

Graf ukazuje výsledky schopnosti samostatnosti při zavázání tkaniček u dětí předškolního věku. Tato činnost je nejtěžší a vyžaduje úroveň vývoje odpovídající věku. Je nutné ji brát v úvahu. Nejvíce dětí nezvládá a to je důkazem, že je nutné nejčastěji nacvičovat.

Tabulka 5: Schopnost samostatně se oblékat a svlékat u dětí předškolního věku.

Samostatně se obléká a svléká			
Jméno	Nezvládá	Zvládá s pomocí	Zvládá samostatně
Michaela B.		X	
Ferdinand B.		X	
Adéla B.		X	
Ferdinand F.		X	
Eliška G.		X	
Jana G.		X	
Matěj G.			X
Ondřej H.		X	
Bartoloměj J.		X	
Soňa K.	X		
Patrik K.	X		
Petr K.	X		
Ester K.			X
František M.			X
Elen P.		X	
Vilém P.		X	
Alžběta S.		X	
Adriana S.		X	
Natálie S.		X	
Ondřej Š.	X		
Erik Š.			X
Nikola Š.		X	
Amálie T.			X
Marek U.			X
Dita Z.			X

Graf 5: Schopnost samostatně se oblékat a svlékat

Graf ukazuje výsledek schopnosti samostatnosti se oblékat a svlékat u dětí předškolního věku. Nejvíce dětí potřebovalo dopomoc, avšak dítě by mělo být schopno používat v souvislosti jednotlivé dovednosti, které umí. Do samostatnosti oblékání a svlékání patří i zavázání tkaniček. Z předchozího grafu je patné, že u dětí je tato činnost nezvládnuta.

5.5 Činnosti a hry prováděné pro zlepšení schopnosti sebeobslužné činnosti oblékání

Bednářová, Šmardová (2007, s. 62) „, Nenásilné, postupné vedení k samostatnosti, zvykání na povinnosti dítěti velmi usnadní postup do školy.“

Děti často zkouší a napodobují dospělé. Tuto vývojovou potřebu je důležité podchytit a využít k vedení samostatnosti a nácviku sebeobslužné činnosti oblékání. Např. nesnažit se urychlit oblékání dítěte jen z důvodu toho, že je to rychlejší. Nacvičování by mělo probíhat formou jednoduchého vysvětlení, následnou ukázkou a nakonec se dítě s dopomocí pokusí činnost zvládnout samo. Trpělivost je jedna z nejdůležitějších vlastností, která by při provádění této činnosti měla být. V každodenní náplni práce v mateřské škole se běžně setkáváme s různými aktivitami. Prostřednictvím hry se děti nenásilně učí zvládat sebeobslužnou činnost oblékání.

5.5.1 Činnosti a hry pro zlepšení schopnosti zapínání a rozepínání zipu a knoflíků

Zapínání knoflíků - 260 cvičení pro děti raného věku (1996)

Cílem je, aby dítě na vyzvání bylo schopno zapínat knoflíky, aniž by k tomu potřebovalo jakoukoli pomoc.

Zapínání knoflíků bylo procvičováno při každodenním oblékání dítěte, ať se již oblékalo samo nebo s pomocí.

Pomůcky: různé velikosti a barvy knoflíků, průsvitná krabička s proříznutým otvorem, látka s dírkou na knoflíky, oblékací panenka

Popis činnosti: Dětem byla ukázána průsvitná krabička s proříznutým otvorem, kterým byly vkládány dovnitř knoflíky, dokud nebyla naplněna celá krabička. Po naplnění krabičky byl dítěti ukázán velký knoflík, který mu byl vložen do ruky. Dítě přiřazovalo vlastnosti knoflíku (kulatý, hladký, černý). Dále byla ukázána látka, která měla knoflíkovou díрку a byla provedena ukázka, jak knoflík prochází dírkou. Po několikanásobném předvedení bylo dítě vyzváno k vyzkoušení činnosti. Při zkoušení byl knoflík držen v pravé ruce mezi ukazováčkem a palcem. Jakmile dítě umělo zapínat velké knoflíky, bylo procvičováno zapínání na menších kusech oděvů. S dětmi byly prováděny činnosti společně i individuálně. Individuální procvičování bylo prováděno na oblékací panence a na vlastních svetrech.

Zapínání a rozepínání zipu

Cílem bylo naučit se zapínat a rozepínat samostatně zip.

Pomůcky: bunda dítěte s velkým zipem

Popis činnosti: Dětem byla přinesena bunda, na které byl dostatečně velký zip. Po ukázce bylo každým vyzkoušeno, jak se zip rozepíná. Individuálně bylo dítěti poskytnuto vysvětlení zapnutí zipu.

Procvičování zapínání a rozepínání zipu a knoflíků bylo provedeno na procvičovací myšce Příloha C.

5.5.2 Činnosti a hry pro zlepšení schopností pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení a zvolit vhodné oblečení a obuv podle počasí a podle příležitosti.

Císařovy nové šaty - Šimon půjde do školy (1995)

Cílem byl rozvoj slovní zásoby a správné používání názvů jednotlivých částí oblečení.

Pomůcky: Příloha A – Pohádka Císařovi nové šaty - Šimon půjde do školy (In: H. CH. Andersena, 1995, s. 123, 124), obrázky částí oblečení (kalhoty, sukně, punčochy...)

Popis činnosti: Dětem byla přečtena pohádka jako motivace, Na jejím základě byly pokládány otázky k tématu:

- Jaké byly císařovy šaty?
- Proč nebylo vidět látku?
- Chtěl bys mít takové šaty?
- Představ si, že budeš šít šaty, jaké by byly?

Dítěti byl uložen úkol sestavit šaty z jednotlivých obrázků, předem předkreslených (kalhoty, sukně, boty, svetr, tričko, punčochy atd.), podle své fantazie. Následně předvést model ostatním kamarádům a popsat jednotlivé části oblečení.

Pojmenování oblečení - Lauberová K., Miozgová M. (2009)

Cílem byl rozvoj slovní zásoby, rozlišování oblečení kluk – holka

Pomůcky: pracovní list – Příloha B

Popis činnosti: Dětem byl rozdán pracovní list, kde bylo určováno, co patří obléknout holce a co klukovi. Následně bylo pojmenováno a vybarveno jednotlivé oblečení.

Určování oblečení - Šimon půjde do školy (1995)

Cílem je určovat a odlišovat oblečení, které nosíme v zimě a v ostatních ročních obdob.

Vytvářet výtvarná díla technikami vystřihování a nalepování

Pomůcky: kousky látek různých barev, vzorků, struktury; obrysy různých částí oblečení nakreslené na čtverce bílé nebo světlé barvy; lepidlo; nůžky

Popis činnosti: Děti dělaly nástěnku se zimním oblečením. Byly požádány, aby přinesly z domova kousky látek různých barev, vzorků, struktury atd. Základem byly obrysy různých součástí oblečení (košile, kalhoty, sukně, ponožky...) nakreslené na čtverce bílé nebo světlé barvy. Odstřížky látek, které přinesly z domova, byly dětmi rozstříhány a následně nalepeny na obrysy nakreslené na papíře. Tak byly vytvořeny tři různé nástěnky (téma zimní, podzimní a jarní oblečení), všímali si rozdílů v oblečení v následných ročních obdobích souvisejících s atmosférickými změnami.

Poznáváme doplňky

Cíl: Naučení se používat doplňky k oblečení, procvičení jemné motoriky, rozvoj fantazie

Pomůcky: korálky, barvy, štětce, čtverce bílé látky (šátek), šablony rukavice, čepice, barevný papír, vlna, tuš, příloha F

Popis činnosti: Maminky nosí často doplňky k oblečkům například šátek, korále, ale v zimě se musí použít čepice, rukavice a šátky. Pokusem ve školce bylo vyrobení doplňků pro maminky. Děti měly za úkol navlékat ozdobné korálky, které byly vystaveny v šatniče.

Dalším doplňkem byl šátek. Zapouštěním barev na kus bílé látky byl dětmi vyroben ozdobný šátek (s šátkem byla postupně vykonána hudebně pohybová hra na Šáteček, která je popsána níže.) Pro výrobu čepice byla použita pracovní činnost ve formě trhání a následného lepení barevných papírů. Tím byla procvičována jemná motorika. Na bambuli byla použita vlna. Dětem tak byla poskytnuta možnost rozvoje hmatového smyslu. Pro rukavici byla použita výtvarná technika – kresba tuší na barevný podklad. Dětská fantazie byla ukázána ve výsledcích, které byly potěchou nejen pro rodiče, ale i pedagogy. Malá ukázka prací je vložena v příloze

Na šáteček - Mišurcová (1958, s. 42)

Cíl: Využití šátku vlastní výroby, upevňování vztahů ve třídě, poznání funkce šátku

Pomůcky: šátek vybraný dle volby dětí

Popis činnosti Děti byly postaveny čelem do kruhu v uchopení za ruce. Jedno dítě bylo postaveno doprostřed kruhu s šátkem v rukou. Všechny děti zpívaly předem naučenou píseň s doprovodem učitelky na klavír. Dítě uprostřed chodí kolem kruhu v protisměru a drží šátek za dva sousední rohy v rukou. Zbytek dětí provádí chůzi obyčejným krokem po směru hodinových ručiček. Po dozpívání písně si dítě stojící uprostřed někoho vybere. Po rozprostření šátku před ním byly obě děti vyzvány k pokleknutí a pohlazení po tváři. Dítě chodící v kruhu se zařadí mezi ostatní děti a druhé dítě má uchopen šátek za dva rohy v rukou. Hra je opakována stejně jako poprvé.

Jak se v zimě oblékáme? - Šimon půjde do školy (1995)

Obsahem byla tvorba individuálních děl s použitím technik vybarvování, vystřihování a nalepování, povídání o vhodném oblečení na zimu.

Cílem bylo vytvářet výtvarná díla na téma oblečení a zacházet s použitými materiály a nástroji. Povídat si o nejběžnějším zimním oblečení.

Pomůcky: K této činnosti byly použity zakoupené různé obrázky

Popis činnosti: Děti měly za úkol obléknout postavičky do vhodného zimního oblečení. Děti vystřihly jednotlivé figurky i oblečení. Potom figurky oblékly tak, jak chtěli a nahlas vysvětlili svou volbu. Na základě práce s oblečením si s dětmi na toto téma povídali. Rozhovor byl doplněn otázkami:

- Co si vezmeš na hlavu, když je velká zima?
- Představ si, že tu panenku, kterou jsi oblékla, bolí v krku. Co bys jí oblékla?
- Kdo ti pomáhá s oblékáním, kdo ti říká, co si máš obléct?

Zima je, zimou se třesu

Cíl: Přivést děti k poznání, jak naše tělo reaguje na chlad a jak je důležité se dobře obléknout v zimě.

Pomůcky: miska s ledem, obrázky s oblečením, prostěradlo, relaxační hudba

Popis činnosti: Dětem byla položena otázka „Jak se naše tělo chová za chladného počasí?“ Děti se pokusily třást celým tělem od hlavy až k patě, jako když je jim zima. Tento pohyb jim vzbuzuje pocit tepla. Dětem byla položena druhá otázka „Kterou částí těla vnímáme zimu?“ (pokožkou). Na miskou byl položen kousek ledu, na který každé dítě položilo ruku. Při velké zimě venku se musíme více obléknout. „Co je důležité si obléknout, když jdeme sáňkovat?“ Děti byly vyjmenovány jednotlivé druhy zimního oblečení. Následoval leh těsně k sobě – „zachumlání“ do teplé peřinky. Přikrytí prostěradlem a relaxace.

5.5.3 Činnosti a hry pro zlepšení schopnosti rozlišovat mezi přední a zadní částí oděvu

Rozlišování „vzadu“ a „vpředu“ - 260 cvičení pro děti raného věku (1996)

Cílem je, že dítě se má mí na vyzvání správně obléci a rozezná pojmy „vzadu“ a „vpředu“

Pomůcky: dvě trička s obrázkem na přední straně, odznak „ŠIKULKA“

Popis činnosti: Děti dostaly oblečení na zadní straně označené štítkem, po vysvětlení přední a zadní části oblečení si každý sám vyzkoušel obléknout správně jednu část. Po vyzkoušení bylo dítěti oblečeno tričko obráceně, aby pocítilo jak je to nepohodlné. Následovně byla provedena hra o rychlost a přesnost. Vybraným dvojicím byl zadán úkol, co nejrychleji se obléknou správně do trička, které mělo na přední straně nalepený obrázek. Kdo byl nejrychlejší, postupoval dále. Nakonec zůstal jen jeden, který si vysloužil titul „ŠIKULKA“ na celý den.

Žertovné hry

Cílem bylo vyzkoušení nepohodlnosti špatně oblečeného nebo nevhodného oblečení

Pomůcky: velké boty, papučky dětí, tričko, kalhoty, židle

Popis činnosti: Dětem byly ukázány pomůcky (velké boty, papučky dětí, tričko, kalhoty). Po rozdělení do dvou skupin si každý vyzkoušel jednotlivé úkoly:

Běh kolem židle ve velkých botách, skok snožmo kolem židle v opačně obutých papučkách, běh dvojic v zapnutém větším svetru, běh v opačně obléknutém tričku, skok s výskokem kolem židle v opačně oblečených kalhotách. Po vyzkoušení bylo zjištěno nepohodlí, a proto se každé dítě obléklo správně do svého oblečení.

Pohybová hra na doktora Bolíto:

Cílem je pochopit, která část oblečení na kterou část těla patří.

Pomůcky: různé druhy oblečení dětí, tričko a svetr s obrázkem na přední straně

Já jsem doktor Bolíto, jméno mám jak ulito.

Přede mnou se neplašte a kde je břicho mi ukažte.

Mých rad vždycky dbejte, břichem zahýbejte.

Co patří na břicho? (svetr, tričko, bunda)

Která část svetru patří dopředu?

Popis činnosti: Děti říkaly společně s učitelkou básničku. Učitelkou byly doplňovány různé jednotlivé části těla. Např. ruce, nohy, krk apod. (Později byla přidána přední strana, zadní strana) Bylo zahýbáno všemi částmi těla a děti odpovídaly na otázku: „Co patří na ....?“ (ruce, nohy, krk apod.) Následně bylo použito oblečení dětí, které si museli sami obleknout správně.

Popletené tělo - Kořátková (2005, s. 91, 92)

Cílem bylo soustředit se, svižně reagovat a orientovat se v částech svého těla. Nenechat se splést. Přijmout určitý vtip.

Popis činnosti: Děti byly usazeny do půlkruhu. Uprostřed kruhu byl vedoucí. Jeho úkolem byl příchod k jednomu z dětí, chytnutí za jednu část těla, kterou si vybral. Např. „To je můj nos.“ Oslovené dítě reagovalo přesně obráceně, tj. chytlo se za nos a řeklo „To je moje koleno.“ Když dítě správně zareagovalo, šlo na pozici vedoucího. Při popletení vedoucím dítětem bylo dítě v kruhu vyměněno.

5.5.4 Činnosti a hry pro zlepšení schopnosti zavázání tkaniček

Zavazování tkaniček - 260 cvičení pro děti raného věku (1996)

Cílem bylo naučit děti samostatně zavázat si tkaničky na uzel bez vedení rukou.

Pomůcky: dvě různě barevné tkaničky (černá, bílá), oblékací panna Příloha D

Popis činnosti: Návčik probíhal individuálně. Dítěti byly ukázány dvě různě barevné tkaničky (černá a bílá). Sedělo u stolu. Postup zavazování byl procvičován v opačném pořadí jednotlivých úkonů (poslední krok zavázání byl první při cvičení)

Zavazování uzlu

Byl zavázán uzel bez úplného dokončení, dítě uzel utáhlo. Prostrčilo za pomoci levou černou tkaničku pravou rukou připravenou „brankou“. Následně přeložilo za pomoci levou černou tkaničku přes pravou bílou tkaničku tak, aby vznikla branka. Se vzrůstající šikovností dítěti byla omezována pomoc.

Zavázání kličky

Byla zavázána klička bez úplného dokončení, dítě utáhlo za pomoci obě volné smyčky. Přidrželo levou rukou levou smyčku a učitelka protáhla pravou smyčku očkem. Dále byla dítětem za pomoci přeložena pravá bílá smyčka přes levou černou smyčku a prostrčena očkem. Obě smyčky za pomoci byly překříženy a samostatně dokončeno zavázání uzlu. Zavazování kličky a uzlu bylo procvičováno jak na oblékací panně tak i při oblékání na vycházku.

Martínkova bota – Petiška (1987, s. 32 -35)

Cílem bylo procvičování zavazování tkaniček.

Pomůcky: barevný, tvrdý papír, děrovačka, barevná vlna, nůžky, Pohádka Martínkova Bota viz Příloha E

Popis činnosti: Jako motivace byla přečtena pohádka o Martínkovi, který se nechtěl obouvat. Dětem bylo umožněno vyrobit svou botu podle fantazie. Obkreslená šablona boty na barevný, tvrdý výkres byla vystřížena. Děrovačkou byly zhotoveny dírký na provlečení bavlnky (tkaničky). S dětmi bylo procvičováno zavazování jednotlivých bavlnek (tkaniček) v dírkách.

Botka

Cílem bylo procvičení dovednosti zavazování boty

Pomůcky: bota dítěte

Popis činnosti: Dítě bylo posazeno na židličku a na stůl byla položena jeho bota. Za pomoci básničky byla procvičována činnost zavazování.

Hop, punčoško, na nohu, já ti trochu pomohu.

Nejdřív špička, potom pata, ať jsem hotov dřív než táta.

Zavážu si tkaničku, uzel udělám,

Podívej se, tatíčku, už to umím sám.

5.5.5 Činnosti a hry pro zlepšení schopnosti samostatně se obléknout a svléknout

Samostatné oblékání

Cílem bylo úplné obléknutí (kalhoty, svetr, bunda, čepice, šála)

Pomůcky: hrací kostka, čokoláda

Popis činnosti: Byl utvořen kruh z dětí, které seděly. Uprostřed kruhu bylo oblečení (kalhoty, svetr, bunda, čepice, šála) a čokoláda. Dětem byla dána kostka, která kolovala po kruhu. Při padnutí čísla 6 šlo dítě do kruhu, obléklo si oblečení a snědlo čtvereček čokolády. Hra pokračovala po svléknutí dítěte.

Hra na obléknutí a svléknutí 260 cvičení pro děti raného věku (1996)

Cíl: Po vyzvání je dítě schopno se samostatně zcela svléci bez pomoci, rozvoj slovní zásoby.

Pomůcky: Šaty dítěte

Popis činnosti: Děti byly poslány do šatničky, kde seděl každý u své skříňky. Učitelka měla připravenou básničku. Po vyzvání učitelky si každé dítě obléklo jednu věc, o které se mluvilo v básničce:

Básnička: Kalhoty, boty, svetr si dáme, my se pěkně oblékáme,

Potom bundu s čepicí, můžeme projít ulicí.

Po úplném obléknutí byly děti rozděleny do skupinek. Každá skupinka byla pověřena úkolem, vymyslet písničku na svléknutí. Použitím známých melodií byly doplňovány slova. Např. Zouváme si botičky, zouváme si botičky, zbudou nám tam nožičky. Námět písničky „Sedí liška pod dubem.“

Samotná činnost oblékání a svlékání

Cílem bylo důkladné procvičení a upevnění tohoto úkolu

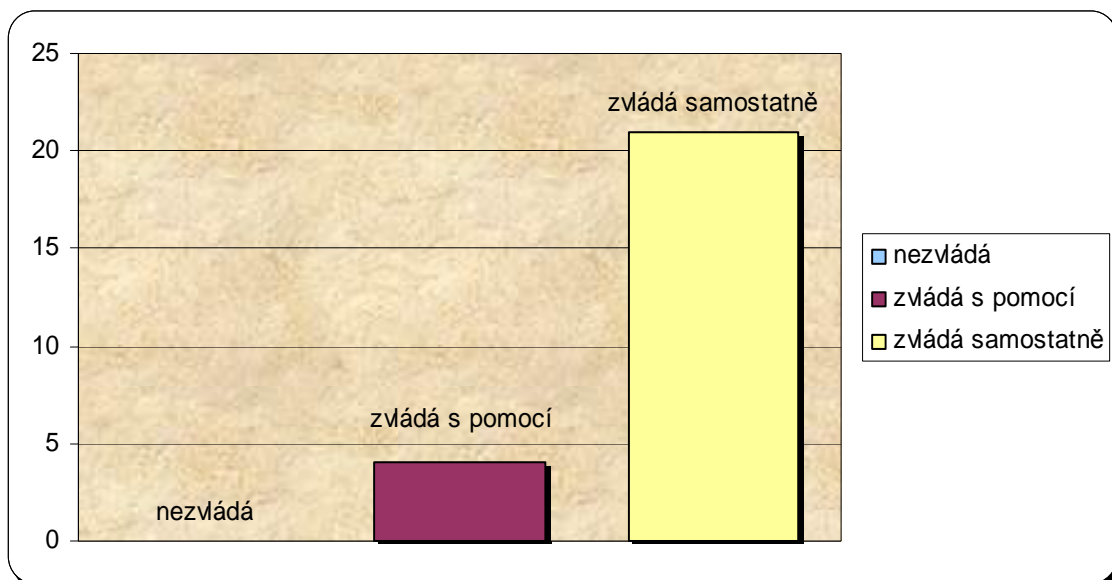
Činnost pro zlepšení probíhala před vycházkou a po vycházce, po obědě jako příprava na odpočinek a po odpočinku, během každého dne. Nácvič byl proveden za pomoci předchozích činností. Nejčastěji bylo zařazováno obouvání a zavazování bot. Většinou je nutné opakovat jednotlivé prvky samostatně a postupně. Činnosti na procvičování by měly být složitější, ale více motivovány. Pro upevnění a fixaci je nutností opakovat s rodiči v domácím prostředí.

Tabulka 6: Schopnost pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení, zvolení vhodného oblečení a obuvi podle počasí po provedených činnostech a hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku.

Dokáže pojmenovat jednotlivé druhy a části oblečení a zvolit vhodné oblečení a obuv podle počasí a podle příležitosti			
Jméno	Nezvládá	Zvládá s pomocí	Zvládá samostatně
Michaela B.			x
Ferdinand B.		x	
Adéla B.			x
Ferdinand F.			x
Eliška G.		x	
Jana G.		x	
Matěj G.			x
Ondřej H.			x
Bartoloměj J.			x
Soňa K.			x
Patrik K.			x
Petr K.			x
Ester K.			x
František M.			x
Elen P.			x
Vilém P.		x	
Alžběta S.			x
Adriana S.			x
Natálie S.			x
Ondřej Š.			x
Erik Š.			x
Nikola Š.			x
Amálie T.			x
Marek U.			x
Dita Z.			x

Graf 6: pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení, zvolení vhodného oblečení a obuvi podle počasí

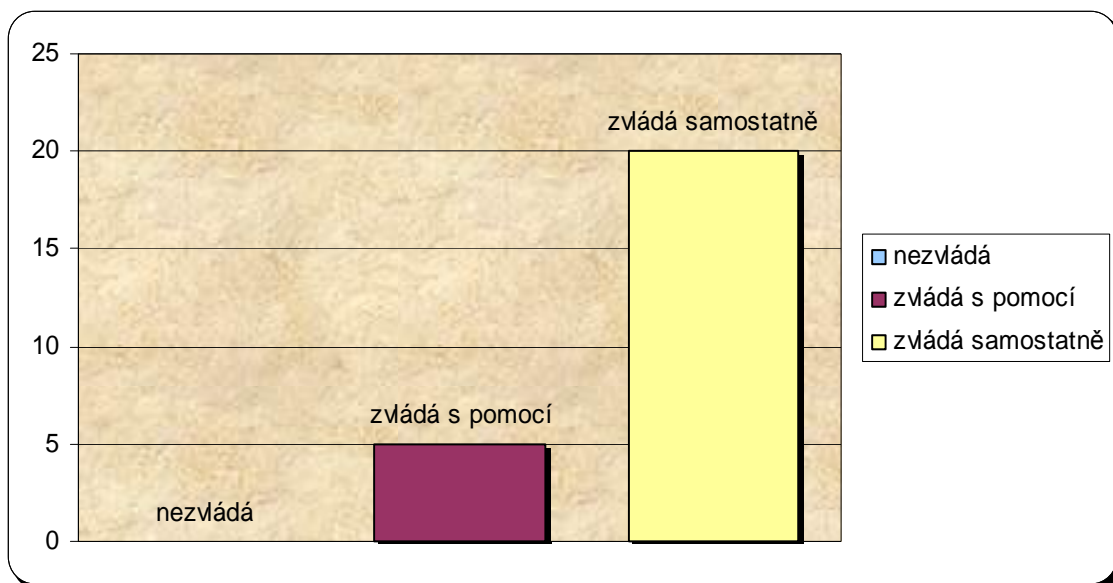
Výsledkem grafu jsou vyhodnoceny schopnosti pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení, zvolení vhodného oblečení a obuvi podle počasí po provedených činnostech a hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku.

Převážná většina zvládá samostatně, a to díky častému cvičení. Do tohoto cvičení se zapojovaly děti nejraději. Důvodem bylo použití pomůcek, které se dětem velmi líbily.

Tabulka 7: Schopnost zapnutí a rozeptnutí zipu u dětí předškolního věku po provedených hrách a činnostech ke zlepšení.

Zapne a rozepte knoflíky, zip			
Jméno	Nezvládá	Zvládá s pomocí	Zvládá samostatně
Michaela B.			X
Ferdinand B.			X
Adéla B.			X
Ferdinand F.			X
Eliška G.		X	
Jana G.		X	
Matěj G.			X
Ondřej H.			X
Bartoloměj J.		X	
Soňa K.			X
Patrik K.		X	
Petr K.			X
Ester K.			X
František M.			X
Elen P.		X	
Vilém P.			X
Alžběta S.			X
Adriana S.			X
Natálie S.			X
Ondřej Š.			X
Erik Š.			X
Nikola Š.			X
Amálie T.			X
Marek U.			X
Dita Z.			X

Graf 7: Schopnost zapnutí a rozeptnutí zipu

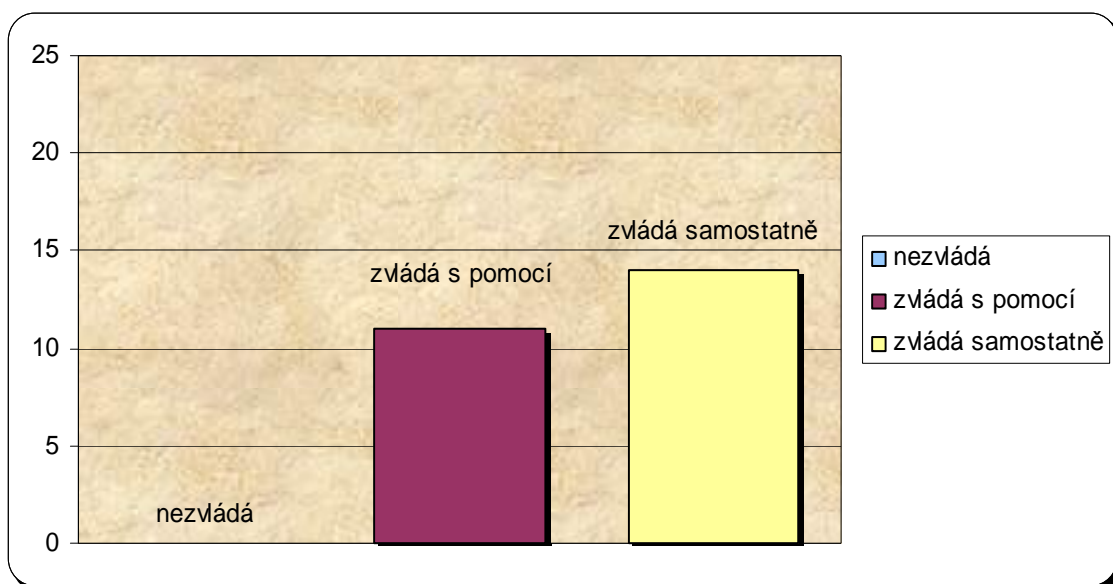

Grafem jsou zobrazeny výsledky schopností zapnutí a rozeptnutí zipu u dětí předškolního věku. Úspěšnost zvládnutí rozeptávání a zapínání zipu, nebo knoflíků je velmi vysoká. Příprava pro zlepšení této činnosti byla dostačující, je důležité procvičování i nadále u dětí, které nezvládají činnost. Absence v MŠ byla u některých dětí důvodem nezvládnutí této činnosti.

Tabulka 8: Schopnost rozlišování mezi přední a zadní částí oděvu po provedených činnostech a hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku.

Rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu			
Jméno	Nezvládá	Zvládá s pomocí	Zvládá samostatně
Michaela B.			X
Ferdinand B.			X
Adéla B.			X
Ferdinand F.		X	
Eliška G.		X	
Jana G.		X	
Matěj G.			X
Ondřej H.			X
Bartoloměj J.		X	
Soňa K.		X	
Patrik K.		X	
Petr K.		X	
Ester K.			X
František M.		X	
Elen P.		X	
Vilém P.		X	
Alžběta S.		X	
Adriana S.			X
Natálie S.			X
Ondřej Š.			X
Erik Š.			X
Nikola Š.			X
Amálie T.			X
Marek U.			X
Dita Z.			X

Graf 8: Schopnost rozlišování mezi přední a zadní částí oděvu

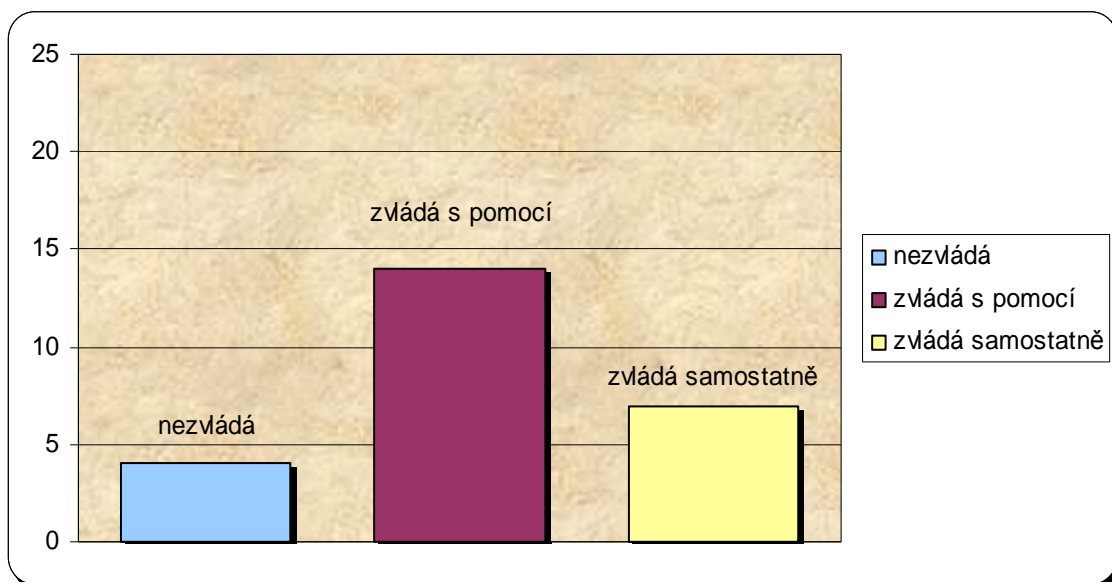

Grafem jsou vyhodnoceny schopnosti rozlišování mezi přední a zadní částí oděvu po provedených činnostech a hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku. V tomto úkolu jsou velmi vyrovnané úrovně. Výsledek ovlivnilo pochopení pojmu za pomocí her. Políčko nezvládá, bylo nevyplněno, a to díky snaze dětí se něco nového naučit. K lepším výsledkům by bylo dopracováno, kdyby rodiče dětem při oblékání a svlékání dětem popisovaly jednotlivé části oblečení.

Tabulka 9: Schopnost samostatnosti při zavázání tkaniček po provedených činnostech a hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku.

Zaváže si tkaničky			
Jméno	Nezvládá	Zvládá s pomocí	Zvládá samostatně
Michaela B.		x	
Ferdinand B.		x	
Adéla B.		x	
Ferdinand F.		x	
Eliška G.	x		
Jana G.		x	
Matěj G.			x
Ondřej H.			x
Bartoloměj J.	x		
Soňa K.		x	
Patrik K.		x	
Petr K.		x	
Ester K.			x
František M.		x	
Elen P.	x		
Vilém P.	x		
Alžběta S.		x	
Adriana S.		x	
Natálie S.		x	
Ondřej Š.		x	
Erik Š.			x
Nikola Š.		x	
Amálie T.			x
Marek U.			x
Dita Z.			x

Graf 9: Schopnost samostatnosti při zavázání tkaniček

Grafem jsou zobrazeny výsledky schopnosti samostatnosti při zavázání tkaniček po provedených činnostech a hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku.

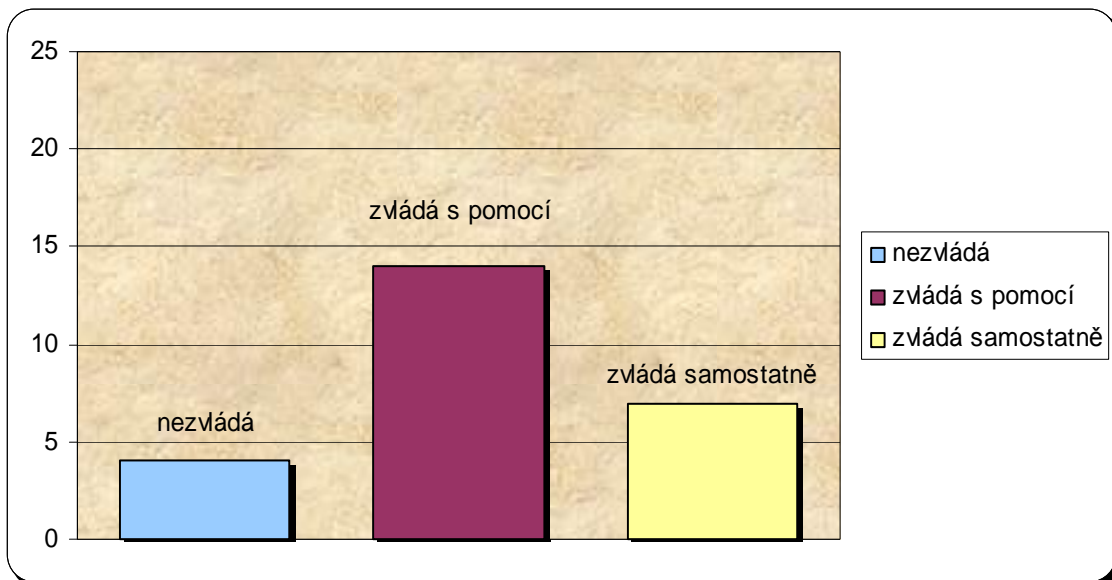
Tento úkol byl nejtěžší, ale výsledek zvládá s pomocí je velmi dobrý. Úroveň dětí v tomto úkolu je v rámci možností na vysoké úrovni. Díky oblíbeným pomůckám byl zaznamenán obrovský pokrok hlavně u dětí, které nezvládaly. Častějším zapojováním dětí do pomoci mladším kamarádům vedlo k prospěšnosti v procvičování této činnosti, ale i k utužení vztahů mezi dětmi navzájem.

Tabulka 10: Schopnost samostatně se oblékat a svlékat po provedených činnostech hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku

Samostatně se obléká a svléká			
Jméno	Nezvládá	Zvládá s pomocí	Zvládá samostatně
Michaela B.		x	
Ferdinand B.		x	
Adéla B.		x	
Ferdinand F.		x	
Eliška G.	x		
Jana G.		x	
Matěj G.			x
Ondřej H.			x
Bartoloměj J.	x		
Soňa K.		x	
Patrik K.		x	
Petr K.		x	
Ester K.			x
František M.		x	
Elen P.	x		
Vilém P.	x		
Alžběta S.		x	
Adriana S.		x	
Natálie S.		x	
Ondřej Š.		x	
Erik Š.			x
Nikola Š.		x	
Amálie T.			x
Marek U.			x
Dita Z.			x

Graf 10: Schopnost samostatně se oblékat a svlékat

Grafem jsou vyhodnoceny schopnosti samostatnosti obléknout se a svléknout se po provedených činnostech hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku.

V této činnosti se počítá i zavazování tkaniček, které velmi ovlivnilo výsledek. Je potřeba ještě procvičování. Samotné oblékání a svlékání je na úrovni „zvládá samostatně“ téměř u většiny. Potřebují minimální dopomoc. Většinou se jedná o provléknutí šňůrky očkem. Obrovským nedostatkem je jemná motorika. Jejím procvičováním by bylo dosaženo daleko lepších výsledků. Děti jsou často málo motivovány.

ZÁVĚR

Za pomoci her a práce, která je uvedena jako činnost ať už výtvarná nebo pracovní, bylo prokázáno velké zlepšení u dětí předškolního věku v sebeobslužné činnosti oblékání. Nadšení a zápal pro pracovní prvky nebo jednotlivé hry byly odraženy ve výsledných pracích. Teoretická část je opírána o hlavní činnosti v lidském životě. Tím bylo ukázáno prolínání hry, učení a práce v jedné činnosti do předškolního a školního věku, kdy dítě potřebuje být nejvíce rozvíjeno po všech psychických i fyzických stránkách.

Cílem každé mateřské školy je schopnost vychovávat z dětí mladé, zdravé, uvědomělé osobnosti. Vždyť všechna vývojová období dětství jsou postavena na základech hry, učení a práce. Hrou jsou osvojovány veškeré mezilidské vztahy a potřeby dítěte. Ale nejen v mateřské škole by měla být použita hra, učení a práce. Základem by měla být především rodina, ve které dítě vyrůstá. Rodiče jsou často v dnešním moderním světě zaneprázdnění prací a nemají tak čas na hru s vlastním dítětem. Pro urychlení činnosti není dítěti nechán prostor pro vyzkoušení nebo naučení činnosti. Nesamostatnost je pak důsledkem, který je těžko v pozdějším věku napravován. Je zcela na rodičích, jaký základ bude dán jejich dítěti. Ve vývojových obdobích člověka jsou vytvářeny a postupně zdokonalovány osobnosti. Těmito osobnostmi je pak tvořena dnešní společnost. Nejdůležitější základy v raném věku jsou pak odráženy v dospělosti. U dospělého jedince je odrážena výchova a prostředí, ve kterém vyrůstal. V tomto období jsou práce a učení považovány za základní činnost. Hra se mění na dobrovolnost a v oddechovou aktivitu. Rozvoj osobnosti se utváří díky učením se. Učení je v dospělosti velmi významné. Vzdělaný člověk má lepší práci než nevzdělaný. Jedinci jsou určeni k práci, kterou si zvolí. Díky volbě povolání se jedinec může formovat a uplatňovat v lidském životě. Formování osobnosti je závislé na učení.

Pro život jedince je důležité umět se o sebe postarat a zvládat základní potřeby pro život. Sebeobslužné činnosti jsou nejdůležitějšími prvky pro celkový život. U člověka se neobjevuje závislost na druhé osobě a může tak být samostatný. Pro mateřské školy jsou velkým přínosem veškeré hry a pomůcky ke zlepšení této oblasti.

SEZNAM LITERATURY

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-195-X.

MIŠURCOVÁ, V. *Hra a hračka v životě dítěte*. 2. vyd. Praha: SPN, 1989.

ČÁP, J., ČECHOVÁ, V., ROZSYPALOVÁ, M. *Psychologie 1: obecná psychologie pro I. ročník středních pedagogických škol*. 1. vyd. Praha: SPN, 1995. ISBN 80-04-26627-4.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1.vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

J. A. KOMENSKÝ *Orbis sensualium Pictus*. vyd. Praha 2: Trizonia, 1991. 9 s. ISBN 80-900953-0-5.

HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1996., ISBN 80-90 15 49-0-5.

ČÁP, J. *Psychologie pro učitele* Praha: SPN 1980. 14-652-80.

KURIKULUM PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVY *Šimon půjde do školy*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-046-4.

PETIŠKA, E. *Martínkova čítanka a dvě klubíčka pohádek*, 3.vyd. Praha: Albatros, 1987.

LAUBEROVÁ, K., MIOZGOVÁ, M. *Předškoláci ve školce*, Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-576-9.

KOŤÁTKOVÁ, S. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*, Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0852-3.

STRASSMEIER, W. *260 cvičení pro děti raného věku*, Praha: Portál, 1996. ISBN 80-85282-87-9.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Diagnostika dítěte předškolního věku*, Brno: Computer Press, a.s., 2007. ISBN 978-80-251-1829-0.

KURIC, J., KOLEKTIV *Ontogenetická psychologie*, Praha: SPN, 1986.

FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*, Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-626-8.

ŠTEFANOVIČ, J. *Psychologie pro gymnázia a pedagogické školy*, Praha: SPN, 1974.

BĚLINOVÁ, L., KOLEKTIV *Pedagogika předškolního věku*, Praha: SPN, 1980.

BĚLINOVÁ, L., KOLEKTIV *Metodika výchovné práce v jeslích a mateřské škole*, Praha: SPN, 1986.

FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*, Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-626-8.

FISHER, R. *Učíme dítě myslet a učit se*, Praha: Portál, 1997, ISBN 80-7178-120-7.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

TABULKA 1: Schopnost zapnutí a rozepnutí knoflíků a zipu na svetru a bundě.....	23
TABULKA 2: Schopnost pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení, zvolení vhodného oblečení a obuvi podle počasí u dětí předškolního věku	25
TABULKA 3: Schopnost rozlišování mezi přední a zadní části oděvu u dětí předškolního věku	27
TABULKA 4: Schopnost samostatnosti při zavázání tkaniček u dětí předškolního věku.....	29
TABULKA 5: Schopnost samostatně se oblékat a svlékat u dětí předškolního věku	31
TABULKA 6: Schopnost pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení, zvolení vhodného oblečení a obuvi podle počasí po provedených činnostech a hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku.....	41
TABULKA 7: Schopnost zapnutí a rozepnutí zipu u dětí předškolního věku po provedených hrách a činnostech ke zlepšení.....	43
TABULKA 8: Schopnost rozlišování mezi přední a zadní části oděvu po provedených činnostech a hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku	45
TABULKA 9: Schopnost samostatnosti při zavázání tkaniček po provedených činnostech a hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku	47
TABULKA 10: Schopnost samostatně se oblékat a svlékat po provedených činnostech hrách ke zlepšení u dětí předškolního věku.....	49

Seznam grafů

GRAF 1 Schopnost zapnutí a rozepnutí knoflíků a zipu na svetru a bundě	24
GRAF 2 Schopnost pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení, zvolení vhodného oblečení a obuvi podle počasí	26
GRAF 3 Schopnost rozlišování mezi přední a zadní části oděvu.....	28
GRAF 4 Schopnost samostatnosti při zavázání tkaniček	30
GRAF 5: Schopnost samostatně se oblékat a svlékat	32
GRAF 6 pojmenování jednotlivých druhů a částí oblečení, zvolení vhodného oblečení a obuvi podle počasí	42
GRAF 7: Schopnost zapnutí a rozepnutí zipu	44
GRAF 8 Schopnost rozlišování mezi přední a zadní části oděvu.....	46
GRAF 9 Schopnost samostatnosti při zavázání tkaniček	48
GRAF 10 Schopnost samostatně se oblékat a svlékat	50

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Pohádka - císařovy nové šaty	I
Příloha B – Pracovní list – přiřazování oblečení	II
PŘÍLOHA C - MYŠKA.....	III
PŘÍLOHA D - OBLÉKACÍ PANNA	IV
PŘÍLOHA E - POHÁDKA - MARTÍNKOVY BOTY	VI
PŘÍLOHA F - UKÁZKA PRÁCE DĚTÍ Z HRY POZNÁVÁME DOPLŇKY.....	X
PŘÍLOHA G- PÍSEŇ NA ŠÁTEČEK.....	XI

PŘÍLOHY

Příloha A – Pohádka Císařovy nové šaty

Šimon půjde do školy (In: H. CH. Andersen, 1995, s. 123, 124)

CÍSAŘOVY NOVÉ ŠATY

Před mnoha lety žil v jedné daleké zemi císař, který celé své jmění utrácel jen za elegantní oblečení. O nic jiného se nestaral. Místo aby chodil za svými poddanými a naslouchal jejich problémům, veškerý svůj čas trávil u krejčího.

Byl velmi domýšlivý, protože se o něm říkalo, že je to nejlépe oblečený císař na světě.

Jednoho dne přijeli do jeho země dva řemeslníci. Říkali o sobě, že jeden z nich je slavný krejčí a druhý známý švadlena a že jen oni tkají nejkrásnější látky, jaké je možné najít na světě. Jejich šaty mají tu vlastnost, že se stanou neviditelné pro všechny ty, kteří nedokážou ocenit jejich krásu a jsou velmi hloupi.

To všechno se dostalo ke sluchu císaře a ten hned chtěl, aby mu ukali tu nejkrásnější a nejdražší látku.

- Tak poznám, řekl císař, kdo je chytrý a kdo hloupý. Až uvidí moje šaty a vykřiknou úžasem, budu vědět, že jsou chytrí, a když nic neuvídí, budu vědět, že jsou to hlupáci, kteří si nezaslouhují žít v mém království.

Krejčí přijali zakázku, jak si císař přál. Ten jim štědrě zaplatil předem, a tak rychle vybalili stavy na tkaní a dělali, že tkají nejjemnější látku překrásných barev a ozorů: s červenými čtverčky, zelenými trojúhelníčky... Ale žádná látka tam nebyla.

Císař se chodil každý den osobně přesvědčit, jak práce pokračuje, a vždycky říkal to samé:

- To je ale nádherná látka! Ty budou krásné šaty!

Ve skutečnosti neviděl nic, ale myslel si:

- Když řeknu, že nic nevidím, budou si myslet, že jsem hlupák a že si nezasloužím, abych byl císař.

Také si mysleli všichni, kteří se na šaty přecházeli podívat na příkaz svého pána. Také oni chtěli být ti nejplytčejší.

Tak plynuly dny a krejčí se švadlenou oznamovali císaři, že šaty jsou hotové.

- Velmi dobře, řekl císař. - Vezmu si je zítra ráno a půjdu se v nich po celém městě, aby si všichni mohli prohlédnout moje nové šaty.

Tak se i stalo. Druhý den předatral císař, který hotové šaty předtím neviděl, že si je obléká, a vyšel do ulic pyšný jako pán. Na sobě však neměl dočista nic.

Vyšel z paláce a začal se procházet po ulicích. Někdo z těch, kteří ho potkali, se neodvážil říci, že je nahý, protože se bál, aby je neměli za hlupáky. Všichni říkali:

- To je krásná látka! Ty šaty jsou překrásné! Jak to císaři sluší!

Všichni mu tvrdili, jak je elegantní, jen dvě malé děti, které stály v proudu řadě, aby viděly císaře, vykřikly:

- Ale vždyť na sobě nic nemá! Císař je nahý!

Slyšelo je celé město, i císař. Všichni věděli, že děti mají pravdu, ale císař se dál pyšně procházel po městě a lidé se mu směli.

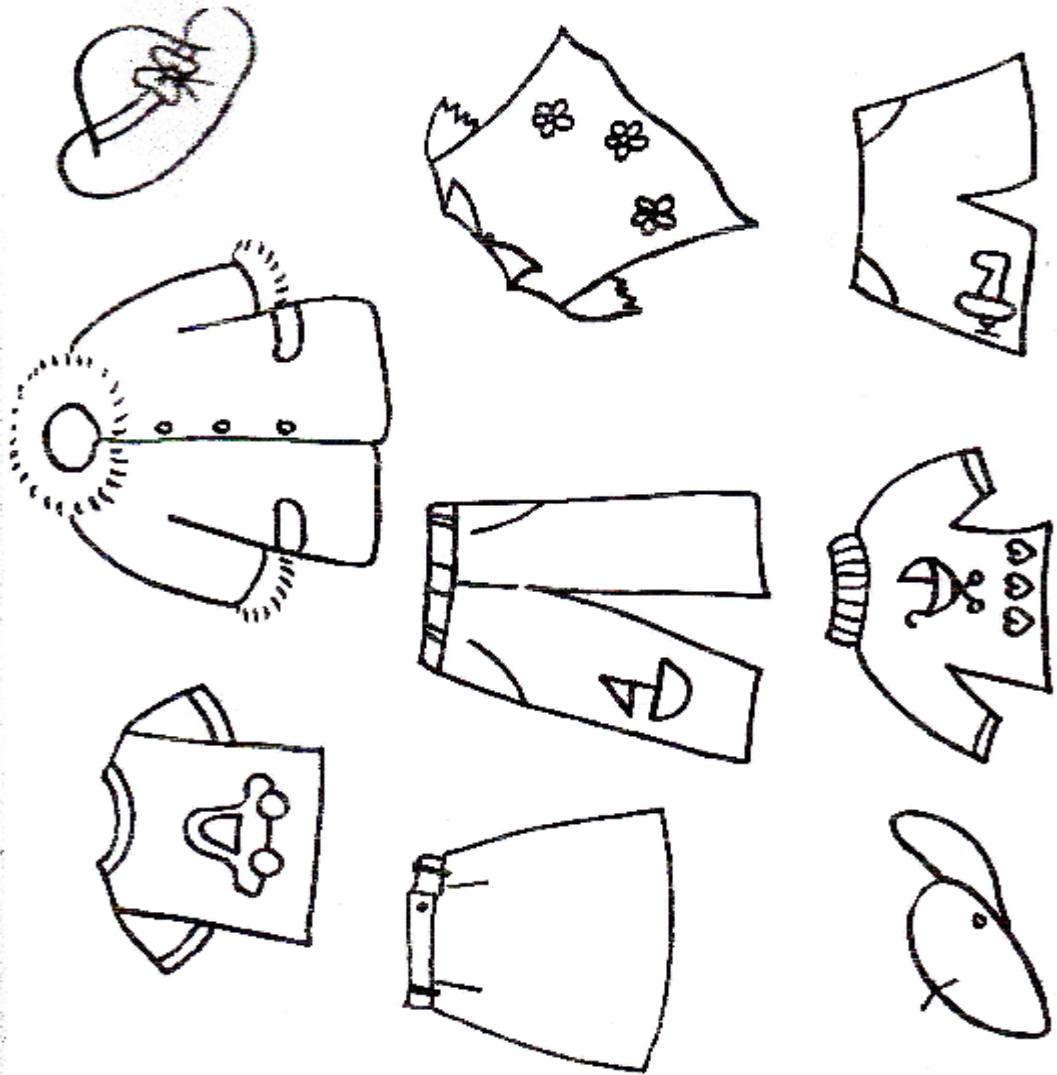
Facile Publishing

Anna Maria Luisa Andersen

Příloha B – Pracovní list: přiřazování oblečení

- Lauberová, Miozgová (2009, s. 42)

Příloha C – Myška

Příloha D – Oblékačí panna

Příloha E – Pohádka Martínkovy boty

Eduard Petiška (1987, s. 32 -35) Ilustrace Helena Zmatlíková

Martínkovy boty

Martínek se ráno pozdě probudil. Maminka mu pomohla s oblékáním a řekla:

„Pospíchám do města. Boty si obuj sám, však to umíš. Kdybys něco potřeboval, řekni dědečkovi, je na zahrádce.“

A maminka odběhla do města.

Martínek chvíli seděl na židli a mračil se. Nechtělo se mu obouvat. Byl rozespalý a hněval se. Každý večer se musí zouvat a ráno zase obouvat. Nebylo by lepší spát v botkách? Ráno by jen vyskočil z postýlky a rovnou by mohl ven. Kdyby aspoň už bylo léto, ale teď ještě bez botek na zahradu nemůže. Nedávno našel kousek ledu v rohu zahrádky, při zdi, kam nemohlo slunce. A co, když ho maminka neobula, tak nepůjde ven.

Martínek přešel z židle na pohovku, přitáhl si obrázkovou knížku a prohlížel si ji.

Do pokoje vběhlo pootevřenými dveřmi štěňátko. „Hafikul“ zavolal Martínek na štěňátko.

Ale štěňátko bylo malé a nevědělo, že se jmenuje Hafík. Zastavilo se u židle a očichávalo Martínkovy botky.

„Libí se ti botičky?“ řekl Martínek Hafíkovi. „Však by se ti nelíbily, kdyby ses musil obouvat.“

Hafík štěkl, ale moc se mu to nepodařilo. Proto zavrčel. Pak chytil Martínkovu botku do zubů a pelášil s ní z pokoje.

Martínek chtěl běžet za ním a botku mu vzít, ale neudělal to. Až se mě maminka zeptá, kde mám botku, řeknu jí, že mi ji odnesl Hafík. Svedu na Hafíka, že nejsem obutý. Takhle si to Martínek vymyslíl a lenivě se protahoval na pohovce.

Za chvíli se Hafík vrátil, ale bez botky. Běžel si pro druhou. Vzal ji do zubů a už s ní byl venku.

„To je dobře,“ povídal si Martínek, „a teď se nemusím obouvat. Botky jsou pryč.“

Martínek se postavil na pohovku a díval se z okna. Na ulici chodili lidé, jelo tam nákladní auto a ještě jedno auto a pak uviděl na chodníku Helenku.

„Helenko!“ zavolal na ni.

„Martínku!“ zavolala Helenka. „Co děláš?“

„Koukám se z okna,“ řekl Martínek.

„Pojď ven!“ zavolala Helenka.

„Nejsem obutý!“ volal Martínek.

„Tak se obuj!“

„Nemohu!“

„Jéje, ty se neumíš obout?“ divila se Helenka.

„Umím,“ řekl Martínek, „ale nemám boty.“

„Asi,“ řekla Helenka, „neumíš se obout, to je to.“

„Umím se obout, moc dobře to umím, abys vědě-
la,“ odpověděl Martínek.

„Tak se obuj a pojď ven!“ volala Helenka.

Venku bylo hezky a Martínkovi se zachtělo hrát si s Helenkou. Jistě si bude myslet, že se neumím obout, zlobil se.

„Tak já se obuju!“ zavolal na Helenku, slezl z pohovky a začal hledat botky.

„Hafíku, kam jsi mi dal boty?“ volal na Hafíka, ale kdepak už byl Hafík! A tak Martínek hledal pod židlí, pod stolem, pod postelí, pod skříní, za dveřmi, ale botky nikde, nikde nebyly. Měl jsem se přece jen obout hned ráno, rozvažoval Martínek, už jsem mohl být venku u Helenky. Vylezl znovu na pohovku a křičel na Helenku:

„Ztratily se mi botky, nemohu je najít.“

„Tak sem pojď,“ volala Helenka na Martína, „já ti tkaničky zavážu!“

To je hanba, zlobil se Martínek, Helenka si jistojistě myslí, že se neumím obout. Cožpak bych si dal od Helenky zavázat botky? Slezl z pohovky a zase hledal.

„Martínku!“ volala Helenka.

Martínek vylezl na pohovku.

„Martínku,“ řekla Helenka, „když ty botky brzo neobuješ, tak si půjdu hrát s Haničkou!“

Martínek seskočil z pohovky a hledal a hledal. To ještě chybělo! Helenka si půjde hrát s Haničkou! Haničku neměl Martínek rád. Hanička říkala, že je Martínek malý chlapeček, a to nebylo od ní hezké. Jako by

byla veliká! Do školy ještě nechodila, ale o Martinkovi říkala, že je malý chlapeček. Ne, Haničku neměl rád.

Ale ať hledal jak hledal, botky nenašel. Bylo mu do pláče. Helenka odejde k Haničce a já budu sedět doma. Proč jsem se neobul hned ráno — zlobil se sám na sebe.

Tu se otevřely dveře a přišel dědeček. V ruce nesl botičky.

„Dědečku, dědečku,“ běžel Martínek k dědečkovi, „to jsi hodný, že mi neseš boty!“

Rychle se obul a běžel ven. Hafík za ním.

„To je dost,“ přivítala ho Helenka, „tobě to obouvání ale trvá.“

Martínek jí na to nic neřekl. A Hafík také nic neprozradil.

Příloha F – Ukázka práce dětí z hry poznáváme doplňky

Na šáteček

Mám šá - te - ček unam, ko - tou já la - díto, šá - tí - mě - mo - ž - né - mo -
na - ší - má - má - je - mo -

to - tou já ho - řím.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Marta Hamadová

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Hra, učení a práce jako druh lidské činnosti ve vývoji osobnosti

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh:¹ 43

Celkový počet stran příloh:² 11

Počet titulů české literatury a pramenů: 20

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: -

Počet internetových zdrojů: -

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Kornel Čajka, CSc.

---

¹ zahrnuje počet stran od úvodu po závěr práce (počet stran odborné literatury nepočítáme!)

² zahrnuje celkový počet jednotlivých stran příloh

